

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

1/2026

Прослава Рождества Христовог у Епархији шумадијској

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ **Каленик**

Година XLVII
Број 1. (283), 2026.

Издавач:
Српска православна
Епархија шумадијска

Излази са благословом Његовог високопреосвештенства Архиепископа
крагујевачког и Митрополита шумадијског Господина Јована

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Kalendar
COBISS.SR = ID 50771212

САДРЖАЈ:

- Свети Сава Српски, Беседа о правој вери **2**
- Јован, Митрополит шумадијски, Свети Сава,
уобличитељ карактера свог народа **5**
- Свети Јован Златоусти, Дуготрпљење Божије **7**
- Василиј Куценко, Празник Света Три Јерарха
је празник породичне светости **8**
- Кирил Павлов, Проповед о Сретењу Господњем **11**
- Димитриос Бокос, Син Божији **13**
- Олег Стењајев, Лествица Јаковљева
или без Бога ни преко прага **14**
- Татјана Касаткина, Недеља о митару и фарисеју **18**
- Небојша Ђокић, Хришћанство на тлу данашње
Србије у периоду од VII до IX века **30**

*Из Летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Митрополита шумадијског Господина Јована
In memoriam
Дечија страна*

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић

Редакција: др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, протојереј, Лазар Марјановић, Ђакон

Уредништво и администрација: „Каленик“, Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац

e-mail: n.milovic2@gmail.com

Дизајн и прелом: Милош Миловић

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ, Крагујевац

Излази: шест пута годишње

БЕСЕДА О ПРАВОЈ ВЕРИ

(1) Браћо и пријатељи и оци и чеда богозванога, приклоните богољубива срца ваша да чујете божанске догмате. И чувши ове свете речи ставите их, браћо, у срца ваша и у савести душа [ваших] и пред очи ума [вашег], и разумите их.

(2) Премилосрдни и човекољубиви Бог, имајући неизмерну милост према роду људском, приклони небеса и сиђе на земљу, и Својим божанским домостројем и добровољним подношењем многоврских страдања божанског тела [Свог], просвети род наш; и посла у сав свет Свете Апостоле, рекавши им: „Идите и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа“. Али пошто они сами до нас не дођоше, то оци наши, чувши у истини речи њихове, повероваше им. И преблаги Бог, Који има бескрајну милост и не жели да погине ниједан од нас, по истој тој првој заповести и истим начином по науци и проповеди Светих Апостола уздиже мене на ово светитељство хотећи да преко мене „испуни недостатке“ отаца наших; и Духом Својим Светим заповеди ми да вам објавим ову реч своју о вашем спасењу, коју ви чувши са љубављу је сачувајте, да бисмо и ми били заједничари реда светих.

(3) Стога вас, браћо и чеда, ово прво молим да, положивши сву наду своју на Бога, држимо се пре свега праве вере његове. Јер, као што рече Апостол, „темеље другога нико не може поставити осим онога којега постави“ Дух Свети преко Светих Апостола и богоносних Отаца, а то је права вера која је на светих седам васељенских сабора потврђена и проповедана. И зато на овом темељу свете вере треба нам зидати злато и сребро и драго камење, то јест добра дела. Јер нити користи исправност живота без праве и просвећене вере у Бога, нити нас право исповедање [вере] без добрих дела може извести пред Господа, него треба имати обоје, да „савршен буде човек Божји“, а не да због недостатка [једнога] храмље живот наш. Јер, као што рече Апостол: „Спасава вера, која кроз љубав дела“.

(4) Верујемо, дакле, у Оца и Сина и Светога Духа, певајући Тројицу Божанску, Узрок и Саздаатеља свега проузрокованог, видљивог и невидљивог. [Тројицу] Која је једне суштине, то јест природе, и у три Лица, то јест говоримо Ипостаси и Личности, чиме нећемо да подразумевамо обличјем или разликом три Бога или три природе или суштине, него исповедамо једнога Бога и једну просту и бестелесну природу и суштину, а разликом Лица различитост Ипостаси означавамо; клањајући се [на тај начин] Тројици у Јединици и Јединици у Тројици, Јединици Триипостасној и Тројици Једносуштној и једномоћној и сабеспочетној. Њу једину познајемо вечнопостојећу, беспочетну, нестворену, бесмртну, непро-

падљиву, нестрадалну, свезадтељну и [све]држећу и [све]промислитељну.

(5) И једнога од Тројице, не Оца ни Светога Духа, но од Бога Оца рођенога Сина и Бога, Логоса, надвремено и од Њега Родитеља неразделиво рођенога, а не створенога, једносушног Родитељу и увекпостојећег са Њим; Који је [Логос] добротом [Својом] све привео из небића у биће, и Који је у последње дане ради нашега спасења сишао са небеса и уселио се у утробу Дјеве и сјединио Се с телом одушевленим, и душу разумну и умну суштински примио од те исте Пречисте Дјеве Марије (Богородице).

Он, од Бога Оца једносуштни Њему Бог Логос, због премногог човекољубља [Свог] изволео је, вољом Оца и Духа [Светог], да спасе Своје створење; сишавши из Очевог наручја, одакле се није одвојио, (и ушавши у утробу Пречисте Дјеве) и узевши на себе не раније зачето тело одушевлено душом разумном и умом, произиђе [из Дјеве] Бог оваплоћен, родивши се неизрециво и са и сачувавши неповређеним девство Оне која је родила; не претрпевши ни сливање нити промену, него остаде оно што беше а постаде оно што не беше; узевши на Себе обличје слуге, истински а не привиђењем уподоби се нама у свему осим греха.

(6) Њега знамо као савршенога Бога и савршенога Човека, не другога и другога, него једнога и истог пре оваплоћења и по оваплоћењу, једну сло-

жену Ипостас; Њега једног истог у двома савршеним природама и својствима, и у двома природним вољама и дејствима, обома сједињеним по Ипостаси неизменљиво. Исповедамо Њега једног истог вољом хотећег и делајућег божанска [дела] као Бог, и Њега једног истог вољом хотећег и делајућег човечанска [дела] као човек. Јер Он не беше подложен природним нуждама, него се по вољи [Својој] родио, по вољи гладнео, по вољи жеднео, по вољи био уморан, по вољи се бојао, по вољи умро, истински, а не привидно, претрпео сва природна и беспрекорна страдања човечанска. И Он, Безгрешни, би распет и смрт окуси, и трећи дан васкрсе телом не видећи трулежност, и људску суштину неповређену и неосмрћену васкрсе, и узевши је на небеса седе с десне стране Оца; и опет ће доћи да суди живима и мртвима; као што се узнесе телом Својим тако ће доћи и дати свакоме по делу његовом. Јер вели: „Васкрснуће мртви и устаће који су у гробовима, и они који чинили добро“ са правом вером „отићи ће у живот вечни, а који су чинили зло у васкрсење суда.“

(7) Уз то, ми се клањамо и поштујемо и целивамо свечесну икону човечанског оваплоћења Бога Логоса помазаног Божанством и оставшег непромењено, тако да онај који је помазан вером сматра да види самога Бога Који се јавио у телу и с људима поживео. Клањамо се и дрвету Часнога крста и светим часним сасудима и божанским црквама и светим местима. Клањамо се и част одајемо икони Пресвете Богородице и иконама свечесних Божјих угодника, уздижући очи душе (наше) ка првообразном лику и ум узносећи на оно што је несхватљиво.

(8) Ово је богољубиви (моји), догмат православних Отачких предања. Следујући њима, и ми тако верујемо и тако исповедамо, а све јеретике и сваку јерес њихову проклињемо.

(9) Примамо свих седам Васељенских сабора: први, који је био у Никеји, 318 Светих Отаца; други, у Константиновом граду, 150 Светих Отаца; трећи, ранији, у Ефесу, 200 Светих Отаца; четврти у Халкидону, 630 Светих Отаца; пети, опет у Константиновом граду, 164 Светих Отаца; шести, опет у Константиновом граду, 170 Светих Отаца. И још онај, мало касније бивши у Никејској митрополији, седми Сабор 350 Светих Отаца, против оних који се одричу часних икона и не изображавају их и не поклањају им се, безбожно клеветајући хришћане. А примамо и све Свете саборе који су се Божјом благодаћу у разна времена и места сабирали ради утврђивања православног јеванђеоског учења, које прима Саборна Црква. А оних којих се одрекоше ови Свети Оци, одричемо се и ми; и које проклеше они, проклињемо и ми.

(10) Јер многу јерес у разна времена и раздобља ђаво измисли, и многи кукољ зловерја кроз слуге његове јересеначелнике посеја у васељени ради кварења и смућивања праве вере, које ми проклињемо, и с њима оне који измислише зле догмате, и гнушамо се сваке нечастиве јереси.

(11) Ми пак стремимо се већма ка свакој побожности којој нас уче богомудре слуге Божје: Пророци, Апостоли и Светитељи, као што и сам Господ Исус Христос Син Божији рече, када од Оца дође на земљу оваплотивши се и роди се по други пут, од пречисте присно Дјеве, и догмате домостроја Очевог и Свог изврши дивно, и заиста неизрециво разапе се на крсту, и трећи дан васкрсе, и по васкрсењу Своме остаде овде на земљи четрдесет дана; и када хтеде узићи на небо ка Оцу [Своме], заповеди ученицима Својим Апостолима говорећи: „Идите и научите све крајеве крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да све држе што сам вам заповедио“. И опет: „Проповедајте Јеванђеље сваком створењу; ко поверује и крсти се, спашће се; а ко не верује, осудиће се“. Ово је дакле права вера: крстити се у име Оца и Сина и Светога Духа.

(12) И тако, ми који смо хришћани обећали смо: молити се Богу своме свагда, (држећи заповести Његове и увек творећи вољу Његову). Јер је „вера без дела мртва“, по речи Јаковљевој. Но, браћо и чеда моја љубљена, као што и напред рекох, обоје [треба] да са страхом и трепетом држимо [и чувамо]. Држите (стога) реч Божју и свету веру Христову, и призивајте чистим срцем пресвето Име Његово, и не ленећи се у светим молитвама припадајте к Њему исповедајући грехе своје, плачући са сузама пред Њим и Њему певајући и припевајући у срцима вашим свагда му певајући и припевајући у срцима вашим свагда дан и ноћ непрестано. Јер Бог, када Га људи исповедају и моле Му се, сам уверава људе и духовно улази вером у срца оних који добро слушају науку Његову. Јер духовна наука није игра, нити речи безумља мисли људских, него је то проповедана света вера Божја на којој су основани свети чинови у Христу Исусу Господу нашем,

о Коме Пророци Светим Духом Божјим прорекоше, и Апостоли научише, и Мученици исповедише, и сви Свети сачуваше, и Преподобни оци беспрекорно одржаше као на недељивом крајеугаоном Камену црквеном Христу Који је Премудрост и Сила Очева [и то сачуваше] светодуховски и силно и крепко и чврсто и поуздано у вери, Који [Христос] и до сада многе уверава и утврђује и свима потврђује Своју веру божанску. Он, Преблаг и Човекољубац, и до нас достиже Својом богатом милошћу, исправљајући наше недостатке, хотећи као Пастир истинити да нас, заблуделе овце, сакупи у небески тор (Свој). Досежући до тога тора мисаоним и душевним очима (нашим), ми Му се свагда молимо припадајући Му у сваки час, и исповедајући Му се, како Он сам дарује исказати то или помислити и неизречено сачувати. И ми, сатворивши вољу Његову, добићемо од Њега спасење у овом веку и у будућем, ако верно сачувамо заповести Његове које нам је сам Господ заповедио да држимо и обећао нам за то небеску награду, рекавши: „Заиста вам кажем: Ко одржи реч Моју неће видјети смрти вавијек“.

(13) Да, чеда моја љубљена, шта је поузданије и праведније од ове речи коју Христос сам посведочава и потврђује истином? Шта је боље од овога: не окусити смрти довека? Јер само то неокушање смрти већ је далеко од греха, јер је окушањем греха укус смрти ушао у сав род људски до Христа. Ради тога окуси смрт Он, Који је безгрешан и бесмртан по [Свом] првом рођењу од Оца, но окуси је ради нас, и пострада, да и ми вером у Њега окусимо бесмртност, као што рече Пророк: „Окусите и видите како је добар Господ“. Веома је дакле добар [Господ] и праведна и веран и свима речима Својим, и сва су дела Његова у вери. Зато чеда моја богољубљена, ми који Га љубимо треба да чинимо дела вере у Христу Исусу Господу нашем, ми који смо примили од Њега бесмртну веру, толики дар да не умремо никада!

(14) Зато, ако ово сачувате, бићете блажени (од Бога у векове, и блажена биће срца ваша, и блажене биће душе ваше, и бићете блажени) ви који сте примили веру Божју и сачували је у чистоти. Гледајући на бесмртни дар Христов, творите свагда бесмртна дела у Христу: веру чисту и молитву честу, имајући према Њему љубав и наду, и савест чисту пред Богом и људима, пост и бдење, на земљи лежање, истину у свему, чистоту телесну и душевно уздржање, чувајући разум светог крштења просвећења Божјег, којим се одрекосмо Сатане и свих дела његових. И свагда љубити покајање и исповедање грехова својих и плакање над њима; умиљење, смирење, праведност,

поучење, исправљање живота свога, мржњу на грех; не опијање, не блудничење, него, напротив, чист живот какав је Божјим очима угодно гледати.

(15) Јер Бог је један од почетка и у бесконачне векове. И ово је прва заповест речена онима који Га љубе: да сваки од вас „љубите Господа Бога свога свим срцем својим, свим умом својим, и свом душом својом, и свом снагом својом“. И нека буду речи ове, које вам ја данас заповедам, написане на срцима вашим и у душама вашим, да се бојите Господа Бога Сведржитеља, и у Њему јединоме да служите са страхом и трепетом, и Њему јединоме узносите част и славу, и Њему јединоме приљубљујте се, и Именом Његовим не куните се, него нека је ваша реч по Апостолу: да да, и не не. И уопште, нека се никако не спомиње међу вама други Бог, осим Онога Који је створио небо и земљу; ничему „од онога што је на небу горе и што је на земљи доле и што је у води под земљом, да се не поклоните нити му послужите“, осим Господу Богу вашем, у Кога се крстисте и поведовасте, и одрекосте се тајнога срама, и постадосте заједничари добре вере Његове и саучесници бесмртности Његове. Њега јединога неодступно се држите, јер је „пред очима Његовим све откривено“, као што рече Апостол, и „јер је Бог наш огањ који спаљује“, и „узвраћа за грехе очева на деци до трећега и четвртога колена, онима који Га не љубе и не творе вољу Његову, а чини милост на хиљаде и десетине хиљада онима који Га љубе и држе заповести Његове“. Јер је он „Бог над боговима и Господар над господарима, Бог Велики и Силини и Страшни“. Да „држите заповести Његове, и да извршујете пре очима Његовим све речи које вам заповедих“, „да буде добро вама и синовима вашим после вас, и живи будете довека, ако чините добро и угодно пред Господом Богом вашим“, Коме (нека је) слава и беспочетност у бесконачне векове, амин.

Превео Владика Атанасије (Јевтић)

СВЕТИ САВА, УОБЛИЧИТЕЉ КАРАКТЕРА СВОГ НАРОДА

Литургијска беседа Његовог високопреосвештенства Архиепископа крагујевачког и Митрополита шумадијског Господина Јована у крагујевачкој Саборној цркви, на литургијском сабрању о Савиндану 2026. године

У име Оца и Сина и Светога Духа!

Браћо и сестре, срећан данашњи празник нашег Светога Саве. Срећна слава свих православних Срба, јер заиста ово јесте слава васцелога српскога рода. И заиста, бар по моме мишљењу, ми просто не можемо, браћо и сестре, да заблагодаримо Богу довољно што нам је дао Светога Саву, што нам је дао нашег просветитеља, учитеља и нашег првог архипастира. Нека нам је срећан Савин дан, пред којим стојимо, како бих рекао, као пред олтаром нашега етоса и нашега етноса, како је то неко приметио, а пре свега и наше вере. Данас је дан када би, рекао бих, посебно и највише требало да се молитвено обратимо Светоме Сави, да се он моли за нас, да се он моли, браћо и сестре, за род људски. Потребна нам је његова молитва данас и у свако време.

На самом почетку бих нагласио да у свему ономе најбољем што је наш српски народ изнедрио до сада, ми са сигурношћу можемо препознати темеље који су утврђени на животу и деловању Светога Саве, првог, како рекох, Архиепископа и просветитеља српскога. Стога, браћо и сестре, готово да нема ниједне области у животу и деловању српскога народа о којој се не може говорити кроз призму личности и дела Светога Саве. Тако да, било да је реч о богословљу, о духовном животу, о црквенопастирском и мисијском деловању Цркве, о развоју црквеног богослужења, о црквеној архитектури и градитељству, било да је реч о просвети, образовању, култури, уметности, било да је реч, браћо и сестре, о медицини или науци, у свим тим и у многим другим областима можемо уочити једну нит која нас води или, боље речено, враћа нашем Светоме Сави. Све ове особине, браћо и сестре, биле су уткане у овог дивног светитеља Божијег и нашег духовног оца. Свети Сава је христолика и целовита, рекао бих, остварена и довршена људска личност. Од Светога Саве нико нас није лепше представио свету и са светом, што је веома важно, помирио. Где год да је ходио, туђини су нам, како је то приметио још Свети Доментијан, престајали да буду туђини, непријатељи су постајали пријатељи, разбраћени су постајали браћа. Желео је и стварао Свети Сава земљу слободних и различитих људи који ће међусобно сарађивати. Земљу честитих и светих домаћина, јер је земља највећа, браћо и сестре, онда када је земља светих и честитих људи, како пишу наши Свети Оци.

У тропару посвећеном српском учитељу и светитељу Светоме Сави истиче се да је он пут живота и да уводи у живот, да је наставник, првопредстојник и учитељ. Да, био је учитељ. А постао је учитељ српског народа зато што је најпре себе научио. По-

стао је првосветитељ нашег народа тиме што је најпре себе Христом просветио, браћо и сестре. Дакле, једноставно речено, не можемо сабрати сва светитељева дела којима је задужио српски народ, а себи стекао небеску славу. Такву славу да га је Господ, браћо и сестре, заиста прославио међу светима Својим. Тако да Сава Немањин, приметио је Свети Владика Николај, који каже да он није ходао по свету да прославља само српски народ, него да прославља Христа, да прославља љубав над љубављу. Зато је свет заволео њега и, због њега, и његов народ, тако каже Свети Владика Николај. И управо зато, тим својим дубоким промишљањем и походима, опет кажем Сава Немањин није само ходио и поучавао, већ је народ духовно ујединио, а државу духовно учврстио. Добро је знао Свети Сава да држава не може опстати ако нема Цркву своју. Зато је он и оснивач наше помесне Српске Цркве. Он је, браћо и сестре, ако могу тако да кажем, а мислим да могу, најбољи зидар свога народа, најтрудољубивији стваралац његовог карактера. Он је био најнеуморнији обликовалац карактера свога народа, како је Светога Саву описао Свети Владика Николај.

Служењем Христу Свети Сава је оплеменио српски народ. И не само да га је оплеменио, него га

је увео у ред просвећених Божијих народа, народа домаћина. Понављам то више пута: домаћина. Јер је прави домаћин у породици онај који се брине више за своју децу и за свој дом него за самога себе. Нажалост, процесом секуларизације, усуђујем се да на дан Светог Саве то кажем, започео је и процес раслабљивања, чија се крвава кулминација догодила код нас у двадесетом веку. У веку, у којем је идеологија бранила српском народу да уђе у Цркву, бранила да прославља своје светитеље, бранила, једном речју, да се назове српским народом, приписивано нам је, браћо и сестре, да смо народ који мисли само на себе. А српски народ није такав. Али није било ни лако одржати се, јер кад год бисмо рекли да смо Срби, проглашавали су нас националистима. А погледајте Светог Саву: он је ширио веру, он је ширио љубав, он је ширио Христово добро свакоме народу, где год је ходио и са ким год је разговарао. И управо зато, браћо и сестре, многи православни народи га прослављају, а верујте, и многи неправославни га признају за истински духовног и мудрог човека.

И зато је, од тада, уместо домаћинске, светосавске, државотворне и разборите свести о дому, поново, усуђујем се да кажем, засео најопакнији егоизам, који незаустављиво разара органску снагу нашег народа. Јер домаћин, када је егоиста, разара своју породицу. Он мисли само на себе, а заборавља своју дужност као домаћина, не схватајући домаћинство као дар Божији. Заборавља да му је дато да ради, да унапређује домаћинство, како би од тог унапређења, браћо и сестре, и други имали користи. Дакле, друштво које се не сабира око једног јединог Владара, а тај једини Владар јесте Богочовек Христос, такво се друштво, таква породица, неминовно расипа. И ми смо данас сведоци како нам се породица растаче, како се расипа и како се разара. Зато у породици мора постојати домаћин, али домаћин који прославља Бога, домаћин који не сматра себе правим домаћином, него увек зна да је прави домаћин Бог. А када Бога сматрамо домаћином овога света, онда ћемо разумети да је Он домаћин и твоје, и моје, и сваке породице. И зато је Свети Сава, носећи радосно свој крст пред собом, имао један јасан циљ: да свој народ приведе и укључи у непролазно Царство Божије. Припремајући себе за Царство Небеско, Свети Сава је тиме припремао и српски род, браћо и сестре. И сада можемо поставити питање: да ли је Царство Божије иза нас или је оно увек пред нама? Наравно да је Царство Небеско увек пред нама. О томе нам Господ у Јеванђељу говори: „Иштите најпре Царство Божије и правду Његову, а све ће вам се друго додати.“ Али, браћо и сестре, то Царство најпре мора бити у нама. Јер Христос каже: „Царство Божије је у вама.“ И заиста, или је у нама Царство

Небеско – Царство светлости, Царство просвећености Јеванђељем и вером – или је у нама царство таме.

Зато нас је Свети Сава учио да управо тражимо Царство Небеско, а све ће нам се друго додати. Он је градио Цркву Божију у своме народу и целога свога живота желео да српски народ постане Црква Христова, Црква Божија. И зато, када све ово кажемо, можда би данас, на празник Светог Саве, требало да поставимо једно питање: ко смо ми данас, православни Срби? Шта смо и, пре свега, шта бисмо морали бити? Морали бисмо најпре бити Христови. Ако смо Христови, онда смо и деца Светог Саве. Ако нисмо деца Божија, онда нисмо ни деца Светог Саве, браћо и сестре. За нас је Свети Сава она суштина светлости, темељник српског бића, како је говорио Владика Николај, оса и вертикала нашег постојања: љубав према вери и љубав према роду. А оно најважније: једини

истински учитељ српства јесте Светосавље – истина и дар просвећености у вери, части и духу.

А шта је одлика Светосавља, браћо и сестре? То је ићи за Христом. Зато кажемо да је Светосавље наше православље, али, оно је заиста наше само онда када идемо за Христом, када смо са Христом, када Христу верујемо, када Христа молимо, када Христом живимо и када Христа носимо у себи. Нека би овај дан и молитве Светог Саве, и он сам, били са нама свакога дана: као наш путоказ, као наш сапутник, али и као наш молитвеник пред Господом. Да бисмо заједно са њим имали радост у души. Јер радост нам је потребна. Чини ми се да се данас све мање радујемо. А да бисмо имали радост у души и мир у срцу, да бисмо имали светлост у уму, треба да истински и исправно, носећи име Светог Саве, славимо једнога у Тројици Бога: Оца и Сина и Светог Духа.

Срећна слава и срећан празник Светог Саве!

ДУГОТРПЉЕЊЕ БОЖИЈЕ

Не размишљајте само о паклу, већ размишљајте и о бесконачном дуготрпљењу Божјем. Ако не толеришете свог ближњег, како ће Бог толерисати вас? Узрок свих добрих ствари је дуготрпљење; то је корен сваке филозофије; оно постоји као неодољиво оружје и неосвојива кула, суочавајући се са лакоћом са тугама и тешкоћама живота.

И као што искра која би пала у понор не би нанела никакву штету, већ би се лако угасила, тако би и у дуготрпљивој души, какав год неочекивани догађај да се деси, лако нестао, док би она остала неузнемирана. Дуготрпљива душа ужива дубоки мир, као да седи у луци; као што стена не бива поражена никаквом штетом коју покушавате да јој нанесете, или кула не бива потресена никаквом увредом коју јој упућујете, или дијамант не бива уништен никаквом раном коју желите да му нанесете.

Свако ко је вређан или пати од нечега страшног треба да подноси вређања са кротошћу и да обуздава свој гнев, јер ће, обуздавајући свој гнев, постати опонашатељ Бога.

Зар не видите колико се на Бога свакодневно хули? Колико Га проклињу неверници и верници и речима и делима? Да ли је зато Бог угасио сунце? Да ли је зато исушио море и учинио да извори воде нестану? Да ли је зато пореметио ваздух? Нимало... Овог Бога и ви треба да опонашате (то јест, будите дуготрпљиви). Копирајте Га, колико год је то могуће, у оквиру људских могућности.

Ако не толеришеш ближњег свога, како ће Бог толерисати тебе? Ако не толеришеш саслужитеља свога, како ће Господ толерисати тебе?

Као што усијано гвожђе, када се потопа у воду, потпуно губи своју топлоту, тако нестаје и гнев усмерен на дуготрпљиву особу.

Божја намера, која се показује у дуготрпљивости према грешницима (и безбожним људима и не кажњава их), је двострука у циљу спасења: Он тражи њихово спасење након што се прво покају и чува корист за њихове потомке који ће живети врлински. И да

поновимо, Бог је дуготрпљив, да би се онај који греши покајао, али и да не би искључио спасење његове деце. Јер чак и ако онај који греши неће да се покаје, Он је много пута милостив према корену, да би сачувао плодове. Много пута, заиста, мења сам корен; али када човек падне у потпуну злобу, Бог одлаже казну, чекајући спасење оних који се покају; и чујте како.

Аврамов отац Тара био је идолопоклоник, али Бог није казнио његово безбожништво, и то сасвим исправно. Јер да је Бог одсекао корен, где би изникао тако велики плод вере? Шта је злогније од Исава? Ако је био блудник и братоубица и безбожник и омражен човек, зашто није уништен? Зашто одмах није добио одговарајућу казну? Добро је рећи разлог. Ако би био уништен, свет би изгубио највећи плод праведности, и послушајте кога. „Исав роди Равуила, Равуило роди Зару, Зара роди Јова“ (Пост. 36). Видите ли колико би велики цвет стрпљења нестао да је Бог интервенисао и казнио корен? Да је Бог био брз у кажњавању, Црква не би стекла апостола Павла, не би стекла тако великог човека.

Бог је превидео његове хуле, да нам га покаже покајаног. Божје дуготрпљење је од прогонитеља направило проповедника; Божје дуготрпљење је од вука направило пастира; Божје дуготрпљење је од цариника направило јеванђелисту; Божје дуготрпљење се на све нас смилovalo, све нас променило, све нас обратило... Бог је добар према свима, али посебно показује своје дуготрпљење према онима који греше.

Зашто Бог допушта да се неки обогате? Зато што је дуготрпљив, зато што жели да нас врати покајању, пошто ће једног дана судити целом свету. Да није био дуготрпљив и одмах казнио оне који се обогате, онда не би дао Закхеју прилику да се покаје, а Матеју да се врати и постане апостол. Да је Господ одмах кажњавао према гресима и довео до осуде, како би било могуће да се апостол Павле и апостол Петар, најистакнутији учитељи света, спасу? Зато Господ трпи и дуготрпљив је, позивајући свакога на покајање.

Они који не користе прилику Божјег дуготрпљења, која се нуди за покајање, сами себе чине подложним већој казни. И многи, зато што нису одмах кажњени од Господа, скупе храброст и настављају да греше без страха. Али ово Божје дуготрпљење требало би да их уплаши...

Зар се не питате и не дивите како то да муња не удара и како се све не руши из темеља? Ове ствари које се дешавају достојне су муње и пакла, али Бог је дуготрпљив и веома милостив и трпи и одвраћа свој гнев, да би нас позвао на покајање и исправљање.

Не мислите само на пакао, већ и на бесконачно дуготрпљење Божије. Колико смо пута починили иста зла, а Он је ипак дуготрпљив! Ово не би требало да нас заустави, већ да нас уплаши...

ПРАЗНИК СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА ЈЕ ПРАЗНИК ПОРОДИЧНЕ СВЕТОСТИ

Свети Василије Велики, Григорије Богослов и Јован Златоусти познати су као велики богослови и оци Цркве. Сваки светитељ је пример живота у Христу, пример за све вернике. Без сумње, много тога се може рећи о животима ове тројице великих јерарха Православне Цркве, али бих желео да се фокусирамо на једну тачку и да детаљније погледамо животе породица у којима су рођени и одрасли Свети Василије, Григорије и Јован. Шта знамо о њима?

Најважније је то што је породица сваког од ових великих светитеља света породица у пуном смислу те речи. Многи чланови ових породица су прослављени од стране Цркве. У породици Светог Василија Великог, то су његова мајка, Света Емилија (спомен 1/14. јануара), његове сестре, Света Макрина (спомен 19. јула/1. августа) и Блажена Теосева (Феосва), ђакониса (спомен 10/23. јануара), и његова браћа, Свети Григорије Ниски (спомен 10/23. јануара) и Петар Севастајски (спомен 9/22. јануара). Свети Григорије Ниски пише: „Родитељима мог оца је одузета имовина због исповедања Христа, а наш деда са мајчине стране је погубљен као

последница царевог гнева, и све што је имао је предао другим власницима“^[1]. Мајка оца Светог Василија Великог била је Света Макрина Старија^[2] (спомен 30. маја/12. јуна). Њен духовни ментор био је Свети Григорије Неокесаријски, познат и као Свети Григорије Чудотворац. Света Макрина је активно учествовала у образовању будућег светитеља, који је и сам написао о томе: „Говорим о чувеној Макрини, од које сам научио изреке Преблаженог Григорија, сачуване до ње наслеђем памћења, а које је она сама чула и утиснула у мене од детињства, формирајући ме догматима побожности“^[3].

Свети Григорије Богослов овако хвали претке Светог Василија Великог: „Међу многима славним били су и Василијеви преци са очеве стране; и како су они прошли цео пут побожности, то време је донело прелепи венац њиховом подвигу... Њихова срца су била спремна да са радошћу поднесу све за шта Христос крунише оне који су опонашали Његов под-

виг ради нас...“^[4]. Дакле, родитељи Светог Василија – Василије Старији и Емилија – били су потомци мученика и исповедника вере Христове. Треба рећи и да се Света Емилија у почетку спремала за подвиг девствености, али, како пише њен син, Свети Григорије Ниски, „пошто је била сироче, а у младости је процветала таквом физичком лепотом да је глас о њој навео многе да траже њену руку, па је чак постојала претња да ће, ако се не уда за некога по својој вољи, претрпе-

ти неку непожељну увреду, онда су они који су били полудели од њене лепоте били спремни на то да је отму“^[5]. Стога се Света Емилија удала за Василија, који је имао репутацију образованог и побожног човека. Тако су родитељи Светог Василија били пре свега уједињени љубављу према Христу. Свети Григорије Богослов хвали овај истински хришћански брачни савез: „Брак Василијевих родитеља, који се није састојао толико у телесном сједињењу колико у подједнакој тежњи ка врлини, имао је многе карактеристичне особине, као што су: храњење сиромашних, гостопримство, очишћење душе уздржањем, посвећивање дела своје имовине

Богу... Имао је и друге добре особине, које су биле довољне да испуне уши многих“^[6].

Али главна врлина Василија и Емилије била су њихова деца: „Да исти људи имају много и добре деце, можда ћемо наћи пример у митологији. Што се тиче Василијевих родитеља, стварно искуство нам је посведочило да су они сами, и да нису постали родитељи такве деце, имали довољно хвале вредних особина у себи, и, имајући такву децу, и да нису толико успели у врлини, надмашили би све само у врлини... Али супериорност у свему очигледно служи хвали оних који су родили. И то показује најблаженији број^[7] свештеника, девица и оних везаних браком, међутим, на такав начин да их брачни живот није спречио да успеју у врлини једнако са првима – напротив, они су то претворили у избор само рода, а не начина живота“^[8].

Свети Василије велики и његова браћа и сестре су одгајани у таквој породици. Њихови родитељи,

који су изабрали пут хришћанске врлине, следећи своје родитеље у томе, који су посведочили своју веру кроз мучеништво и исповест, одгајили су децу која су у свом животу показала сву разноликост хришћанских подвига.

Породица Светог Григорија Богослова, најближег пријатеља Светог Василија Великог, такође је показала пример хришћанске светости. Отац Светог Григорија, такође Григорије по имену, био је епископ града Назијанзина; име његове мајке било је Нона. Обоје су прослављени као светитељи (спомен Светог Григорија је 1/14. јануара; спомен Свете Ноне је 5/18. августа). Свети Григорије са великом љубављу пише о својој мајци: „Она је познавала једну лепоту – духовну лепоту – и трудила се да сачува или схвати у себи, колико је могла, лик Божији... Познавала је једину истинску племенитост, а то је бити побожна и знати одакле долазимо и куда ћемо ићи; једино позвано и неутуђиво богатство, а то је трошити своју имовину за Бога и за сиромашне, посебно за осиромашнене рођаке“^[9]. Света Нона није била само врлинска хришћанка, верна супруга, већ и менторка свом мужу: „Жена коју је Бог дао мом родитељу није била само његова сарадница, што није много изненађујуће, већ и вођа. Она сама, и речју и делом, усмеравала га је ка свему извршном. Дању и ноћу је падала пред Бога, у посту и са многим сузама молила Га да подари спасење њеној глави и неуморно деловала на свог мужа, покушавајући да га придобије на разне начине“^[10]. Чињеница је да је отац Светог Григорија, Григорије Старији, рођен у паганској породици (родитељи Свете Ноне били су хришћани) и од детињства је припадао хипсистерској секти^[11]. Света Нона је својим молитвеним подвигом и примером личне хришћанске побожности убедила свог мужа да прихвати Свету Тајну Крштења. И тако, у четрдесет петој години живота, Григорије Старији је крштен, примивши Тајну од Архиепископа кападокијског Леонтија, који је био учесник Првог Васељенског сабора у Никеји. Две или три године касније, рукоположен је за свештеника, а затим и за епископа града Назијанзина.

Свети Григорије Богослов је писао да је, чак и без просветљења светлшћу истинске вере, његов отац био хришћанин по квалитетима своје душе и висини свог моралног живота: „Он је био наш чак и пре него што је постао члан нашег двора, јер нам је припадао по свом моралу. Јер као што многи наши нису од нас, јер их живот чини туђим заједничком телу, тако су и многи од оних ван Цркве наши – они који претходе вери добрим моралом: недостаје им само име, али поседују саму стварност. Мој отац је био један од њих, туђа грана, али животом склона нама... Као награду за своје моралне квалитете, мислим, примио је веру“^[12]. Речи Светог апостола Павла испуниле су се у породици Светог Григорија: „Јер се неверујући муж освећује верујућом женом, и неверујућа жена освећује се верујућим мужем. Иначе би ваша деца била нечиста, а сада су света“ (1. Кор. 7, 14).

Свети Григорије и Нона имали су троје деце: кћерку Горгонију и синове Григорија и Цезарија. Старија сестра Светог Григорија Богослова такође је прослављена од стране Цркве (спомен 23. фебруара / 8. марта). Света Горгонија је поновила подвиг своје мајке и обратила је мужа у хришћанство: „Она се потпуно посветила Богу. Али оно што је посебно добро и достојно поштовања код ње јесте то што је и мужа придобила на своју страну и у њему имала господара који није био тврдоглав – доброг саслужитеља. Не само то: она је сам плод тела, то јест своју децу и унуке, учинила плодом духа, за цео род и целу породицу, као једну душу, очистила је и стекла за Бога... Током целог свог живота служила је као пример свега што је добро својој деци, а када је позвана одавде, оставила је своје завештање свом дому као прећутну поуку“^[13].

О породици трећег великог светитеља и учитеља Цркве, Светог Јована Златоустог, зна се много мање него о породицама Светог Василија и Светог

Григорија. Његови родитељи су се звали Секунд и Антуса, били су племићког порекла. Још као дете, Свети Јован је изгубио оца, па је његово васпитање обављала мајка, која се у потпуности посветила бризи о сину и најстаријој кћерки, чије име није сачувано. У свом делу *О свештенству*, Свети Јован Златоусти цитира речи своје мајке које описују све тешкоће њеног живота: „Сине мој, удостојена сам задовољства да кратко живим са твојим врлим оцем; то је било тако угодно Богу. Његова смрт, која је због болести уследила убрзо након твог рођења, донела ти је да будеш сироче, а мени прерано удовиштво и туге удовиштва, које само они који су их искусили могу добро познавати. Нема тих речи које могу описати буру и узбуђење којима је изложена девојка која је недавно напустила очев дом, још увек неискусна у пословима, и коју изненада погађа неподношљива туга и приморава да преузме бриге што превазилазе и њене године и њену природу“^[14]. Светитељева мајка је живела више од двадесет година у удовиштву, што је постао њен хришћански подвиг. Свети Јован Златоусти је о томе писао следеће: „Кад сам још био млад, сећам се како се мој учитељ (а он је био најсујевернији од свих

људи) дивео мојој мајци пред многима. Желећи да сазна, као и обично, од оних око себе ко сам, и чувши од некога да сам син удовице, питао ме је о годинама моје мајке и времену њеног удовиштва. И када сам рекао да има четрдесет година и да је већ прошло двадесет година откако је изгубила мог оца, он се зачудио, гласно узвикнуо и, окрећући се присутнима, рекао: 'Ах! Какве жене имају хришћани!' Такво чуђење и такву хвалу ужива ово стање (удовиштва) не само међу нама, већ и међу странцима (незнабошцима)!^[15] Од тако храбре и стрпљиве мајке Свети Јован Златоусти је добио своје васпитање, а и сам је показао не малу храброст и стрпљење у својој пастирској служби, налазећи се на престоничкој катедри у Константинопољу. Иако родитељи Светог Јована нису прослављени међу светима, није могуће породицу у којој је рођен и одрастао највећи црквени проповедник и пастир не назвати светом.

Васпитање деце у хришћанској вери је највећи подвиг и дужност сваке верујуће породице. А најбоље васпитање је лични пример хришћанског живота, преношен са родитеља на децу, са генерације на генерацију. То видимо у породици Светог Василија Великог. Пример подвига хришћанске жене, обраћања неверујућег мужа Христу, показује нам породица Светог Григорија Богослова у лику његове мајке и старије сестре. Истрајност, храброст и стрпљење у тугама и тешкоћама показује мајка Светог Јована Златоустог. Стога се празник тројице великих светитеља може сматрати и празником њихових породица, које су одгајиле децу која су постала стубови Цркве Христове.

НАПОМЕНЕ:

^[1] Григорије Ниски, свети. *Посланица о животу свете Макрине*.

^[2] Зову је старијом да би је разликовали од светитељеве сестре, Свете Макрине Млађе.

^[3] Василије Велики, свети. Писмо 204: *Неокесаријцима*.

^[4] Григорије Богослов, свети. Слово 43: *Опело за Василија, архиепископа Кесарије Кападокијске*.

^[5] Григорије Ниски, свети. *Посланица о животу свете Макрине*.

^[6] Григорије Богослов, свети. Реч 43: *Опело за Василија, архиепископа Кесарије Кападокијске*.

^[7] Василије и Емилија су имали десеторо деце.

^[8] Григорије Богослов, свети. Реч 43: *Опело Василија, архиепископа Кесарије Кападокијске*.

^[9] Григорије Богослов, свети. Реч 18: *Речено у хвалу оцу и у утеху мајци Нони*.

^[10] Григорије Богослов, свети. Реч 18: *Речено у хвалу оцу и у утеху мајци Нони*.

^[11] Чланови ове секте обожавали су Зевса Врховног, Ζεὺς ὕψιστος, и зато су добили ово име.

^[12] Григорије Богослов, свети. Реч 18: *Речено у хвалу оцу и у утеху мајци Нони*.

^[13] Григорије Богослов, свети. Реч 8: *Сахрана Горгоне*.

^[14] Јован Златоусти, свети. О свештенству.

^[15] Јован Златоусти, свети. *Младој удовици*.

ХИМНОГРАФИЈА СРЕТЕЊА ГОСПОДЊЕГ

Стихире претпразника Сретења на Господи возвах, глас 4:

Света црква се припрема да прими у себе Господа, који као мало Дете пристиже, и зато благодаћу духовном украшава свој верни и богољубиви сабор, па кличе: Ти си, Речи Божија, слава и похвала и пуни-на мога украса, јер си ради мене постао телесан у виду Детета.

Ова је као палата пресветла и сенка пречасна и храм свети и широки који уводи унутар дворова цркве Господње, а заручује себе својој светој цркви и моли се увек да се избаве од пропасти и невоља сви који искрено њу Богородицу непрестано прослављају.

Принесимо сада Христу предпразничку похвалу, славећи његово снисхођење, јер се на рукама девственим као детенце доноси, и долази да легне на руке Симеона, да призове све људе и обожи њину природу, јер је он добротинитељ и Господ.

Стиховње стихире на великој вечерњи, глас 7:

Украси твој двор Сионе да примиш Христа Цара, и поклони се Марији као небеским дверима, јер је она као херувимски престо, она носи Цара славе, она је светли облак и Дјева, јер носи на рукама Сина који је пре звезде Данице; Њега прима Симеон на своје руке, и проповеда народу, да је то Господар живота и смрти и да је то

Спаситељ целог света.

Син који је пре свих векова из Оца заблистао, у времену је из девичанског крила дошао; Њега носи у храм неискусобрачна Мати, а Он је на Гори Синају Закон установио; Он се наредби Закона повиноу, и до-нет је светоме и праведном страцу, да види обећаног Христа Господа; Њега Симеон прима на своје руке и кличе радосно: ово је Бог исте суштине са Оцем, и Он је Избавитељ душа наших.

Онога кога на огњеним кочијама носе херувими, и о коме у песмама певају серафими, Њега на рукама носи Богородица Марија, а Он се неискусобрачно из ње оваплотио, па испуњава уредбу Закона и Законодавца, и Он који живот носи ношен је на рукама старог јереја, који моли да га разреши од живота и говори: сада ме отпусти Владико да јавим Адаму да сам видео Богодете као неизмењеног превечног Бога и Спаситеља целог света.

ПРОПОВЕД О СРЕТЕЊУ ГОСПОДЊЕМ

У име Оца и Сина и Светога Духа!

Драга браћо и сестре, данас славимо славни и радосни празник Сретења Господњег. Овај празник се тако зове зато што је Праведни старац Симеон, који је живео у Јерусалиму, срео четрдесетдневног Младенца Господа Исуса Христа са Његовом Пречистом Мајком у јерусалимском храму. Овако овај свештени догађај описује јеванђелист Лука: *А када се навршише дани за очишћење њихово по закону Мојсијевом,*

донеше Га у Јерусалим да Га ставе пред Господа, као што је написано у Закону Господњем да се свако дете мушко које најпре отвори материцу посвети Господу, и да принесу жртву, као што је речено у Закону Господњем: две грлице или два голубића. И гле, беше у Јерусалиму човек по имену Симеон, и тај човек беше праведан и побожан, који чекаше утеху Израљеву, и Дух Свети беше на њему. И њему беше Дух Свети открио да неће видети смрти док не види Христа Господњег. И Духом вођен дође у храм; И када унесоше родитељи дете Исуса да изврше на њему оно што је уобичајено по Закону, он га узе у наручје своје, благослови Бога и рече: Сада отпушташ у миру слугу свога, Господе, по речи својој; јер видеше очи моје Спасење твоје, које си уготовио пред лицем свих народа. Светлост да просвећујеш незнабошце и славу народа твога Израља. А Јосиф и мати његова чуђаху се томе што се говораше о њему. И благослови их Си-

меон и рече Марији, матери његовој: Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израљу, и да буде знак против кога ће се говорити. А и теби самој пробошће мач душу, да се открију помисли многих срца. И беше Ана пророчица, кћи Фануилова, из племена Асировог, већ поодмаклих година, која је седам година живела са мужем од девојаштва својега, и она удовица од око осамдесет и четири године, не одлажаше од храма, и служаше Богу дан и ноћ постом и молитвом. И она у тај час дође и слављашњ Господа, и говораше о Њему свима који чекаху избављење у Јерусалиму. И када извршише све по закону Господњем, вратише се у Галилеју, у град свој Назарет. А дете растијаше и јачаше духом, пунећи се премудрости, и благодат Божија беше на њему (Лк. 2, 22-40).

Ово је дивна прича, браћо и сестре. Али сада усмеримо пажњу на речи: *И благослови их Симеон и рече Марији, матери његовој: Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израљу, и да буде знак против кога ће се говорити.*

Драги моји, Господ наш Исус Христос, на кога се односе ове пророчке речи Праведног Симеона, није се јавио на земљи да би икога оборио или да би био узрок нечијег уништења. Не, Он је дошао на земљу да уздигне све људе, све народе. Он је дошао да спасе цело човечанство, да уздигне све људе до моралних висина које им доликују и, чинећи их достојним Неба, да их поведе ка Небеском Оцу. Такође, Он није дошао на земљу да буде предмет расправе, која ствара поделе међу људима и народима. Напротив, Он је дошао да уједини све људе у једно, да постане Један Пастир целог људског рода. Желећи да се сви људи спасу и дођу до познања истине, Он је дошао управо због тога.

Али сами људи, њихови греси и зле склоности били су разлог да је, дошавши у свет ради спасења свих, Христос постао узрок побуне за једне, а за друге нехотични узрок пада; постао је знак против кога се говорило, тако да су га једни радосно прихватили, веровали у Њега као Бога, Спаситеља света и волели Његово свето учење и свети закон, а други су га горко одбацили као непријатеља истине и добра људи. Тако су се Његови савременици односили према Христу. Тако се односе према Христу кроз целокупно постојање хришћанске Цркве све до наших дана: једни са вером и љубављу, а други са неверовањем и мржњом. И такав став ће бити у свим вековима, до свршетка света и Његовог доласка: *Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израљу, и да буде знак против кога ће се говорити.*

Заиста, одмах по рођењу Христовом, почео је спор око Њега. Анђели и добри људи дочекују Ње-

гово рођење са радошћу и хвалом, и виде у Њему радост и славу Израиља, док други, заједно са Иродом, траже да Га убију. Христос се појављује са проповедањем свог Јеванђеља, објављује људима Божанску истину и свети закон љубави и чини им добро – и шта видимо? Једни прихватају Његово учење, са страхопоштовањем гледају на Његова дела и постају Његови следбеници, док други отврдњавају против Њега и проширују своје непријатељство и мржњу према Њему до те мере да Га осуђују на страшне муке и прибијају на крст. И Његова спасоносна смрт и славно Васкрсење нису окончали поделу људи на оне који се спасавају и оне који пропадају: неки од сведока Његовог страдања и смрти су се уразумили и били спасени, док су други пропали у својој тврдокорности.

Ове пророчке речи праведног Симеона: *Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу, и да буде знак против кога ће се говорити*, нашле су потврду током протеклих двадесет векова. И у нашем времену, као и у свим временима, Христос је постављен за пад једних, а за подизање других, и служи као предмет полемике. Достојно је суза, браћо и сестре, што је наш Најслађи Господ, који је дошао да људима подари срећу и радост, који је положио свој бесценни живот из љубави према људском роду, предмет противречности, изазивајући код неких праву горчину. Христос лежи на путу свих људи, заузима такав положај у животу и судбинама човечанства да, где год људи иду, увек Га сигурно сусрећу и, сревши се, или устају, јачајући се уз Њега, или се спотичу о Њега и падају. *Ово Дете је постављено да многе обори и подигне*, не само у Израиљу, већ у целом човечанству; Он је био предмет полемике не само за своје савременике, већ и за људе свих времена и народа.

Драга браћо и сестре, поред усвајања ове Божанске истине, садашње читање и празник нас уче много чему корисном и добром у вези са нашим животом. Праведни Симеон, који је, према предању, живео триста шездесет година, јер му је проречено да неће видети смрт док не види Христа Спаситеља, када је узео Младенца Христа у наручје, обрадовао се духом и запевао дивну песму: *Сада отпушташ у миру слугу свога, Господе, по речи својој; јер видеше очи моје Спасење твоје* (Лк. 2, 29-30). Његове очи видеше спасење света, и зато је смирен и радостан и умреће мирно и спокојно. Али да би свако од нас могао да пева такву песму на самрти и ми морамо постати богопримци и богоносци.

Праведни Симеон је удостојен тога не само зато што је примио Богодете у своје наручје, већ посебно зато што је носио Христа у свом срцу заједно са

Оцем и Светим Духом. Стога, није само старац Симеон добио достојанство да носи Христа у свом наручју и буде Прималац Бога, већ и многи други могу имати ово достојанство. *Ако ме неко љуби, рекао је Господ, реч моју држаће; и Отац мој љубиће њега, и њему ћемо доћи и у њему ћемо се настанити* (Јн. 14, 23). И на другом месту: *Ево, стојим на вратима и куцам; ако ко чује глас мој и отвори врата, ући ћу к њему и вечераћу с њим, и он са мном* (Откр. 3, 20).

Да бисмо добили ово високо достојанство, од нас се захтева само једно: да волимо Христа и држимо Његове свете заповести и да не закључавамо своја срца када Он покуца на наша врата било кроз Своју реч послату ради нашег разумевања, било кроз невоље.

Шта је Праведног Симеона учинило достојним да постане богопримац и богоносац? То што је био човек праведан и побожан, који чекаше утеху Израиљеву (Лука 2, 25), што је живео по закону Божјем и носио очекиваног Месију у свом срцу пре него што га је примио у своје дрхтаве руке. Да праведни Симеон није имао ово, не би био достојан да прими Христа у своје наручје, или чак и да га је примио, не би певао тако радосну песму: *Сада отпушташ слугу свога, Владико...* Уосталом, спољашњи додир Христа и контакт са Њим без унутрашње вере и љубави је бескористан. Многи Јевреји су Га додиривали, али им то није донело никакву корист. Из овога је јасно да се богоносцем може назвати само онај ко држи заповести Христове и воли Бога.

Тежимо, драга браћо и сестре, ка овом високом достојанству. Покажимо љубав према Господу држећи се светих заповести Његових, да би Господ себи уредио светла обиталишта у нашим срцима, да бисмо и ми постали богоносци у свом животу. И по одласку из овог привременог живота у живот нетрулежни, вечни, певајмо од све душе, попут праведног Симеона: *Сада отпушташ слугу Твога, Владико...* Амин.

СИН БОЖИЈИ

Велике личности из хора наших Светих Отаца учествовале су на Првом Васељенском сабору, који је сазван у Никеји, у Малој Азији, 325. године по Христовом преславном рођењу, на иницијативу првог хришћанског цара Константина Великог. Међу њима су били Свети Атанасије, Николај, Спиридон и Осиос, епископ Кордове (данашња Кордоба у Шпанији).

Богоносни Оци првог Великог Сабора, њих три стотине осамнаест на броју, бавили су се јересју презвитера Арија. Он, неспособан да докучи логично објашњење тајне Свете Тројице, дошао је до закључка да Христос није Син Божији, једнак и једносушан Оцу, већ творевина Божија, прва и највиша од свих осталих (Недеља Светих Отаца).

Проблем Арија је проблем свих јеретика, а то је логичка конструкција. То јест, покушај да се логичким аргументима докаже тајна Бога. Међутим, све што има везе са Богом, сам Бог је открио кроз своје пророке и у највећој мери кроз Господа Исуса Христа. То није нешто што човек може да открије кроз своју логику и преко чула. Човек, са својим могућностима и у зависности од степена свог очишћења од страсти, може само да спозна дејства Божија, Његове интервенције у свету и у души сваке особе.

Какав је Бог заиста у смислу своје суштине заувек остаје изван граница нашег спознајног капацитета. То је тајна изван и изнад наше логике. Изванредно, али не и апсурдно. Необјашњиво, недокучиво, тајно. Ми само смирено прихватамо оно што нам је сам Бог открио о себи. „Тајна не подноси истраживање. Само ову веру сви славимо.“

Али Арије је игнорисао Христово сведочанство о Троједином Богу, о Богу Оцу, о себи самом, да је он јединородни Син Божји, и о Светом Духу. Не разумевајући логички како је могуће да Син буде једнак Оцу, Арије је отишао толико далеко да је тврдио како Христос некада није постојао. „Било је, када

Њега није било“, то јест било је некада време када Син није постојао. Другим речима, у почетку је постојао само Отац, а онда је Син постао. И заправо, он није „рођен“, већ је „постао“. Он је, дакле, постао. Није рођен, већ је постао, био је створен. Он није Син по природи Божијој, већ створење, Божје створење. Тако је Арије отворено порекао *божанство* Христово.

Али Христос, када је био пред јеврејским синедром, на питање првосвештеника да ли је Син Божји, одговорио је директно, без икаквог оклевања, дословно: „Јесам.“ Ово се сматрало смртном богохулним.

Првосвештеник је рекао да је хулио... „Ево, сада сте чули његову богохулу“ (види: Јеванђеље по Марку 14, 62; Јеванђеље по Матеју 26, 65).

У другом тренутку, Христос је рекао да је *једно са Оцем*: „Ја и Отац смо једно.“ Он је тачно признао да је Његов Отац Бог. Без оклевања је себе изједначио са Богом. Јевреји су добро знали шта су чули и то су нагласили Пилату: „Требало би да умре, јер је себе учинио Сином Божијим“ (Јеванђеље по Јовану 5, 18; 10, 30; 19, 7).

Богоносни Оци Првог Васељенског Сабора утврдили су да прихватамо Христа, управо онако како се Он открио:

Једнак у свему, једносушан са Оцем.

Син Божији, а не створење. „Рођен од истинитог Бога, а не створен.“

Једнак са Оцем. „Никада није било, када њега није било“, рекли су. Никада није било времена када Син није постојао.

Да ли верујеш у Сина Божијег? (Јеванђеље по Јовану 9, 35)

ЛЕСТВИЦА ЈАКОВЉЕВА ИЛИ БЕЗ БОГА НИ ПРЕКО ПРАГА

Породични живот старозаветних патријараха

Небо почиње на земљи, исто као што и усхођење у Царство Божије, предворје Царства небеског почиње од домаће Цркве, како апостол Павле и назива породицу верујућих: домаћу њихову цркву (Рим. 16, 4); ако неко не уме својим домом управљати, како ће се моћи старати за Цркву Божију? (1Тим. 3, 5). Тако је и Јаков био дужан да створи сопствену породицу, да се научи „управљати сопственим домом, како би почео да се брине и стара о Цркви”. Уосталом, у та времена и није било другог формата црквеног постојања, осим породичног. Сходно томе, основа породичног живота морала је бити заједница вере. Као што су говорили наши преци: Без Бога ни преко прага.

И ми читамо даље Књигу постања (већ од 28. главе): „И призва Исак Јакова, и благослови га, и рече му: Немој узети жену од кћери Хананских. Уставши бежи у Месопотамију, у дом Ватуила, оца мајке твоје, и узми отуда себи жену од кћери Лавана, брата мајке твоје. И Бог Свемогући да те благослови, да те расплоди, и да те умножи, и да будеш сабрање народа. И да ти да благослов Авраамов, теби и семену твоме са тобом, да наследиш земљу борављења твога, коју даде Бог Аврааму! И посла Исак Јакова, и он отиде у Месопотамију Лавану, сину Ватуила Сиријца, брата Ревеке, мајке Исака и Јакова” (Пост. 28, 1–5).

Свети Јован Златоусти поучава: „Погледај, како му праведник све унапред предсказује и даје му довољна средства за утеху, проричући му и повратак, и наслеђивање земље, и то не само да ће у мноштво узрасти његово потомство, него ће и мноштво народа произаћи од његовог семена. Чувши ово, син је испунио заповест оца и у Месопотамију пошао Лавану, брату мајке своје”¹.

Пророчка обећања, која је изрекао његов отац, нису могла да га не надахну и не обрадују. Сличну радост о Речи Божијој искусио је цар Давид, који клица-

ше: „Слово Твоје је светилник нози мојој и светлост стази мојој” (Пс. 118, 105).

У овој ситуацији, када Исак ништа није приговорио сину својем због изнуђене обмане, ми видимо да се пророчки вид вратио слепом Исаку, и сада се, вероватно, он сам уверио да је пребивао у варљивој илузији у односу на претпостављеног наследника Исава, потпуно необдареног својствима неопходним за религиозно лидерство.

Али постоји и алегоријско тумачење наведеног догађаја и околности због чега се тражи невеста у многобожачкој Месопотамији.

Старохришћански егзегета Цезарије Арлски пише: „Вољени, када је благословени Исак упутио свог сина у Месопотамију, он је показао свој лик Бога Оца, а Јаков – Господа Христа. Одбацивши жене оних места где је живео, благословени Исак је послао сина по жену у посебну земљу, зато што ће Бог Отац одбацили синагогу Јевреја и послати Сина свог Јединородног да створи Цркву од многобожаца. То се заиста испунило, када су апостоли говорили Јеврејима: `Вама је најпре требало да се говори реч Божија, али пошто је одбацујете, и не сматрате себе достојним вечнога живота, ево обраћамо се незнабошцима (Дап. 13, 46)’”².

Даље читамо: „Виде Исав да Исак благослови Јакова и он отиде у Месопотамију Сиријску

да узме себи отуда жену, када га је благословио и заповедио му, говорећи: Немој узети жену од кћери Хананских. И послуша Јаков оца и мајку своју, и отиде у Месопотамију. И виде Исав да су зле кћери Хананске пред Исаком, оцем његовим, те отиде Исав Исмаилу, и узе за жену Махалату, кћерку Исмаила, сина Авраамовог, сестру Навеота, уз друге жене, себи за жену” (Пост. 28, 6–9).

Овде смо на то већ обратили пажњу, нарушена је хронологија догађаја. Прочитали смо: и пође Исав Исмаилу, иако смо раније већ читали о смрти Исмаи-

ла (Пост. 25, 17). Али, као и раније, хоћемо да подсетимо да Библија није уџбеник историје и хронограф, него Божији План Домостроја нашег Спасења, где је *все... полезно для научения, для обличения, для исправления, для наставления в праведности, да будет совершен Божий человек, ко всякому доброму делу приготовлен* (2Тим. 3, 16–17).

Али чему нас онда може научити ово прецизирање о Исаву? Пре свега, томе да, премда се није показао за своја пређашња дела, Исав наставља да делује у не сасвим правилном смеру, доносећи одлуке спонтано, као резултат првог емоционалног праска, и без савета са старијим. Овде, чак подражавајући Јакова, он још увек остаје Исав – својевољан, завидан и упоран.

И даље: „И изиђе Јаков из Вирсавеје, и пође у Харан. И наиђе на једно место, и леже да спава, јер сунце залажаше. И узе од камења тог места, и стави себи под главу, и заспа на месту оном” (Пост. 28, 10–11).

Овде је све веома несватљиво... Шта значи: и леже да спава, јер сунце залажаше? Ко користи камен уместо јастука?

Златоусти објашњава: „Када је зашло сунце, он је уснио тамо где га је затекла ноћ... Приметимо младићеву храброст... Зато што је имао мудрољубиву душу, чврст ум и био туђ свакој животној сујети, тада се и удостојио дивног виђења”³.

Блажени Јероним објашњава: „Никада раније он није стављао камен под главу, само у оном моменту када је бежао од прогонитеља... пре тог времена, док је боравио у дому оца свога и имао утехе телу, није стављао камен под главу. Напустио је свој дом као сиромаш, само са једним штапом, и истог часа, те ноћи, нашао је камен и положио себи као узглавље... Овај камен, о којем је написано у Књизи Царстава назива се Авен-Езер (1Цар. 7, 12), и овај камен је Христос. Авен-Езер у преводу значи *камен помоћи*. Даље је речено да се ујутро Јаков пробудио. И шта је рекао? *То није ништа друго до дом Божији*. И шта је учинио? Узео је камен, каже се, *и излио јелеј на врх његов*. Ако нисмо схватили тајну Писма, онда какав је био смисао у томе што је излио јелеј на камен?”⁴

На тај начин, свако деловање праведнога за нас је поука и школа.

И даље: „И усни сан: и гле, лествица ослоње на земљу, чији врх досезаше до неба! И Анђели Божији узлажаху и силажаху по њој! А Господ се наслањаше на њу! И рече: Ја сам Господ Бог Авраама,

оца твога, и Бог Исаков! Земља, где ти лежиш на њој, даћу је теби и семену твоме. И биће семе твоје као песак земаљски, и рашириће се на море, и на југ, и на север, и на исток; и благословиће се у теби сва племена земаљска, и у семену твоме. И ево, ја сам с тобом, чувајући те на сваком путу гдегод поћеш, и вратићу те у земљу ову, јер те нећу оставити док не учиним све што сам ти говорио” (Пост. 28, 12–15).

Овде је све буквално више него намерно, духовно и алегорично. У егзегетици долазимо у додир са целином мозаика тумачења и мишљења.

Тумачење Јаковљевог сна примењено на Христа открива се већ у Новом Завету (уп. Јн. 1, 51).

Коментатори и тумачи виде праобразе Спаситеља у појединим детаљима и фрагментима историје: о камену стављеном под главу (Јероним); у лествици, која указује на будући крст (Афраат, Цезарије, Хроматије); у Самом Господу, који говори са врха лествице (Амвросије, Цезарије, Кирил Александријски). Такође лествица означава Цркву (Беда), а анђели који се пењу и силазе указују на црквену проповед, чији је образац проповед апостола, између осталих, апостола Павла (Августин, Кирил Александријски, Цезарије, Јероним). Истовремено присуство Христа у лику Јакова и Господа који говори не треба мешати, пошто је реч о Спаситељу као Небеској глави земаљског тела Цркве (Цезарије). Што се више подиже човек, тим се силнијим може показати његов пад (Јероним). Бог помаже Јакову, видећи његову жељу да бежи од сујете и у свему се ослања на Промисао (Златоусти)⁵.

Овде особито издвајамо коментар Јована Златоустог о неопходности дубоког личног уздања у Бога, приликом нашег уласка у Његове шаторе. И коментари Беде Поштованог су о исконској црквености, у њеним стремљењима ка надсветском и Небеском.

Свети Јован Златоусти учи: „Уочавај овде дивну бригу човекољупца Бога. Он је видео да се Јаков, по савету мајке, плаши брата, и да је предузео ово странствовање и путује као било која скитница, немајући ниоткуда никакве утехе, али се у свему ослања на помоћ одозго; истог часа, на самом почетку пута, желећи да ојача његово настојање, јавља му се и говори: *Ја сам Господ Бог Авраама, оца твога, и Бог Исаков.* Ја сам учинио да су и патријарх, и отац твој достигли толико велику славу; зато се не бој, него веруј да ћу ја, испунивши им дата обећања, удостојити и тебе мога промисла. Дакле, не бој се, него буди храбар, одложи сваки страх, веруј ономе што ти говорим: *јер Земља, где ти лежиш на њој, даћу је теби и семену твоме. И биће семе твоје као песак земаљски.* Не мисли да ако сада идеш у туђу земљу, тада ћеш се лишити ове земље где си рођен, где си васпитан и одрастао: *и рашириће се на море, и на југ, и на север, и на исток; и благословиће се у теби сва племена земаљска, и у семену твоме. И ево, Ја сам с тобом, чувајући те на сваком путу гдегод поћеш, и вратићу те у земљу ову, јер те нећу оставити док не учиним све што сам ти говорио*”⁶.

Са једне стране, овде изненађује то како Златоусти слободно понавља Божије речи, како би њима обухватио све наше могуће страхове, комплексе и сумње пред лицем неизвесности о сопственој будућности.

И стварно, зар Господ Бог није Онај који у једнаком степену поседује нашу прошлост, садашњост и будућност; нашу, и наше породице, и свих оних који су драги нашим срцима? *С ким се је договарао и ко га је уразумио и научио путу правде, и учи га знању и показује му пут мудрости? Гле, народи су као кап из ведрa, и као прах на мерилима броје се; гле, премешта острва као прах* (Ис. 40, 14–15). И при свему томе величина хришћанског Бога састоји се у томе што, управљајући бескрајно огромним величинама створеног света, Он је, у својој отачкој бризи за сваког од нас, близак нама, сваком од нас, толико да ми једва да можемо до краја досегнути Његову отачку љубав и бригу. *Може ли жена заборавити пород свој*

да се не смиљује на чедо утробе своје? А и да га заборави, ја нећу заборавити тебе (Ис. 49, 15).

Беда Поштовани пише: „Лествица, коју је видео Јаков, то је Црква, чије је рођење на земљи, а живљење на небесима. По њој узлазе и силазе анђели, док јеванђелисти у једно време откривају слушаоцима савршене тајне [Христове] Божанствености, која превазилазе све остале, а у друго време оглашавају још неоснажену крхкост Његове човечности. Они усходе, када се обраћају свој разум ка горњем, и силазе, када поучавају слушаоце о томе како живети на земљи”⁷. И заиста, Бог који узводи једне ка врховима богопознања и богооткривења, силази другима, откривајући им људским речима и начинима почетке вере. *Вукох их узама човечијим, узама љубави; и бејаш им као они који им скидају јарам са челоусти, и нежно им пружах храну* (Ос. 11, 4).

Даље читамо: „И пробуди се Јаков од сна свога и рече: Господ јесте на месту овом, а ја не знадох! И уплаши се, и рече: Како је страшно место ово! Ово није друго, него Дом Божији, и ово су врата небеска. И порани Јаков ујутро, и узео камен који је онде ставио за подглавље себи, и постави га за стуб, и изли уље на врх његов” (Пост. 28, 16–18).

О овом одломку постоји, слично претходном, читав мозаик тумачења и објашњења.

Помазивање камена јелејем је символ Божијег Помазаника Христа (Јефрем, Августин), Његовог Оваплоћења, смрти и Васкрсења (Кирил Александријски, Беда). Камен указује на народе који ће поверовати у Христа (Афраат). Верници су призвани не само да сазнају паралеле између Старог и Новог Завета, него и да живе по заповестима (Цезарије). Јаков поставља камен на спомен о виђеном и с надом у будућност. Његова молитва и деловања уче томе како треба тражити Царство Божије (Златоусти)”⁸.

Кирили Александријски учи: „Камен је био постављен као споменик, био је помазан јелејем и поштован као лик Христов, пошто је Емануил био помазан Богом и Оцем јелејем *радости више саучесника Његових.* Усто је Он устао из мртвих, иако је добровољно сишао у смрт. Ево шта, по мом мишљењу, значи постављање камена”⁹.

Поражавају речи: узео камен који је онде ставио за подглавље себи, и постави га за стуб! То јест неопходно је поставити на чело угла, изнад свега, Онај Камен, о којем је речено: *Зато овако вели Господ Бог: ево, ја мећем у Сиону камен, камен изабран, камен од угла, скупочен, темељ тврд; ко верује неће се плашити* (Ис. 28, 16); и још: *Но шта више, ја сматрам све за штету према превасходноме познању Исуса Христа, Господа мојега, ради којег сам све оставио, и сматрам све за трице, да бих Христа добио* (Фил. 3, 8).

Задивљујуће је клицање Јакова: истински присуствује Господ на месту овом, а ја нисам знао! Као и у случају Агаре (Пост. 16, 14), не распознајемо увек близину Господа према сваком од нас, сами се

удаљавамо од Њега својом неосетљивошћу Његове Љубави и поново му се приближимо, обгрљени Његовом бригом и милошћу.

У исто време док одмахујемо главом: „Где си Ти?“

Са страница Писма допире: *Ево стојим на вратима и куцам: ако ко чује глас мој и отвори врата, ући ћу к њему и вечераћу с њим, и он са мном* (Откр. 3, 20).

Јаков, који помазује Камен-Христа, созерцава у Њему Цара, Пророка и Првосвештеника, од којих су Јевреји сваког помазивали миром и јелејем. Он види кроз гомилу векова још незавршено како се извршава, изобличавајући нас да нисмо увек способни и у стању да созерцавамо непролазно и вечно.

Созерцава тајновидац Јаков и камен помазања, где су положили мртво Тело Христово... Значи, види и Његово славно Васкрсење!

Даље читамо: „И назва Јаков име месту ономе: Ветил, али првобитно име тога града беше Луз. И заветова Јаков завет, говорећи: Ако буде Господ Бог са мном и сачува ме на путу овом којим ја идем, и да ми хлеба да једем и одећу да се оденем, и повратим се миром у дом оца мога, и биће Господ – мој Бог. И камен овај који оставих као стуб биће Дом Божији; и од свега што ми даш, даћу десетак тога Теби” (Пост. 28, 19–22).

„Ветил” и значи „Дом Божији”! Дакле, Јаков, поштујући Христа као основ вере (Камен-Стуб-Споменик); изливши јелеј, то јест признавши Га за Помазаника (Цара, Пророка и Првосвештеника); повезавши ово место са оснивањем Храма (Дома Божијег) – исповеда Христа као Господа Бога!

Верска убеђења Јакова задобила су целовит изглед, сада он и може стварати породицу и предати основе вере својој деци.

Јер шта су породица и дом, земља и благостање, ако нису засновани на јединству духа, вере, наде и љубави? *Ако Господ не сагради дом, узалуд се труде они који га граде; ако Господ не сачува град, узалуд бдије стража* (Пс. 126, 1).

Али о овоме даље...

Превео са руског Горан Дабетић

Наслов оригинала: Лестница Иакова, или без Бога не до порога

НАПОМЕНЕ:

¹ Иоанн Златоуст. *Гомилии на Книгу Бытия* 54. 3.

² Цезарий Арльский. *Проповеди*.

³ Иоанн Златоуст. *Гомилии на Книгу Бытия* 54. 3.

⁴ Иероним Стридонский. *Трактат на Псалмы*.

⁵ Приказ коментара према издању БКОЦ.

⁶ Иоанн Златоуст. *Гомилии на Книгу Бытия* 54. 4.

⁷ Беда Достопочтенный. *Гомилии на Евангелия*.

⁸ Приказ коментара према издању БКОЦ.

⁹ Кирилл Александрийский. *Искусные толкования на Пятикнижие*.

ИЗ СЛУЖБЕ СИМЕОНА НЕМАЊЕ МИРОТОЧИВОГ

Самогласне стихире на литији, глас 4:

Блажен си ваистину Симеоне оче дивни, јер си се заиста на савршенство младића еванђелски угледао, зато си своје богатство сиротињи раздао, а крст свој си богоношче узео, и тако си за учитељем пошао, земаљско са небеским заменио, пропадивим богатством си славу непропадиву радосно платио, и сада са четама ангела на небесима у изобиљу царујеш са Христом Богом, кога моли оче преподобни, да се од сваке саблазни змијине избаве сви, који твој спомен славе на земљи. На небесима си обасјан светим сјајем Пресвете Тројице, Симеоне увекслављени, и божанском силом си узвишен, а на земљи миро исцелења истачеш, и њиме обогаћујеш све који ти са вером прилазе, а стојиш пред престолом Христа Бога нашега, од којег си оче обожен, па га моли за све који са вером твој свети спомен славе, да се од разних искушења избаве, и да се спасу душе наше.

Разишли сте се по свету као извршитељи еванђеља, зато сте и отацтво и род свој оставили, али сте и по смрти живи, а свој народ у ствари нисте напустили, јер сте се Божијом вољом из туђине међу своје вратили, зато је и црква Божија весело мошти ваше примила, и радује се, јер је њима њима украшена, па се духовно исповеда и говори: показала се красота моја више од сваке лепоте, зато велича душа моја Господа, јер ми даде двојицу светих: сина са оцем, водитеље цркве као невесте, и утврђење вере, почаст мојих потомака, гле Сава преславни као узвишена глава архијерејима, и Симеон дивни и многопевани, пут у небеса су душама начинили, а у недра моја се ипак телесно настанили, зато приђите празникољупци, да сваког посебно и оба заједно похвалимо, једног што је царство оставио, и као у пустињи испостника, смирењем узнетог и мироточивог; другог као пустиње васпитаника, као мученика у подвигу, као апостола проповедањем, и обојицу што се изврсно потрудише, и у свему Христу угодише, те се њему слободно моле да се спасу душе наше.

НЕДЕЉА О МИТАРУ И ФАРИСЕЈУ

Ауторка овог текста је доктор филолошких наука и шеф Катедре за књижевну теорију Института за светску књижевност Горки, Руске академије наука

Велики пост је заиста јединствен период у црквеној години. Сваки дан, свака служба, прожета је посебним значењем. Јеванђељска читања припремних недеља заузимају кључно место у припреми за Велико пост.

„...два човека уђоше у храм да се моле: један фарисеј, а други цариник. Фарисеј стаде и мољаше се у себи овако: Боже, хвала Ти што нисам као други људи – грабежљивци, неправедници, прељубници – или као овај цариник. Постим два пута недељно, дајем десетак од свега што имам. А цариник, стојећи издалека, не хтеде ни очију подићи к небу, него се удараше у прса говорећи: Боже, буди милостив мени грешнику! Кажем вам да је овај отишао оправдан кући својој, а не онај. Јер сваки који се узвисује биће понижен, а који се понижава биће узвишен.“ (Јеванђеље по Луки, глава 18, стихови 10-14)

Ликови

Пре свега, треба да разумемо ко је цариник (митар), а ко фарисеј.

Митар, ако потражимо његов еквивалент у нашем времену, најсличнији је модерном сакупљачу пореза; то је била особа која је откупљивала дугове и пореске обавезе становништва од државе, а затим је те дугове наплаћивала од становништва са каматом, користећи гангстерске методе.

Фарисеј је отприлике еквивалентан савременом активном вернику, особи која редовно иде у цркву, моли се по правилима и уверена је да је вера центар људског живота и да се мора живети по законима и прописима дефинисаним Светим писмом.

Верујем да ако се овога сетимо, парабола ће нам изгледати много двосмисленија него када је читамо замагљених очију, када се не сећамо првобитног значења речи, већ само оних значења која су те речи током времена развиле на основу ове параболе.

Кажу да је ова прича о гордости и понижењу гордых. Можда она говори и о томе, али не само о томе. А можда говори о томе другачије (или на другачији начин) него што ми мислимо.

Шта тражи фарисеј?

Задивљујуће је то што он не тражи ништа! Његова молитва је молитва захвалности, а не молитва потребе; очигледно, он се моли најсавршенијом молитвом. И не приписује себи заслуге сопствених врлина и свог савршеног живота, он приписује заслуге испуњења свега што је заповеђено Богу у потпуности.

Он се осећа вољеним од Бога, створеним другачије од других људи, који су заглављени у греху и не поштују Закон Божији. Фарисеј, међутим, испуњава чак и више него што Закон и прописи захтевају: пости више него што је заповеђено и даје више него што прописује Закон, који је захтевао десетак само од усева и стоке (а не од свих стечених добара). Фарисеј се овде појављује као *ствар*, која је у потпуности испунила своје границе, чак и са малим вишком, која заузела своје одређене границе и постала потпуно остварена. Ствар са којом њен Творац, такође, више нема никакве везе.

Шта тражи митар?

Цариник тражи од Господа помирење (то је намеравано значење глагола *ἰλάσκειν* који се овде користи: умирити, вратити мир). То јест, он не тражи ништа конкретно, већ он тражи само да поново ступи у контакт са Богом. Он тражи да се уклони извесности коју је створио кроз своје грехе, која виси над њим попут поклопца мртвачког ковчега, блокирајући му рај, и да му се поново отвори *поље могућности*.

Фарисеј захваљује што је савршен, то јест, завршен, док цариник тражи прилику да почне.

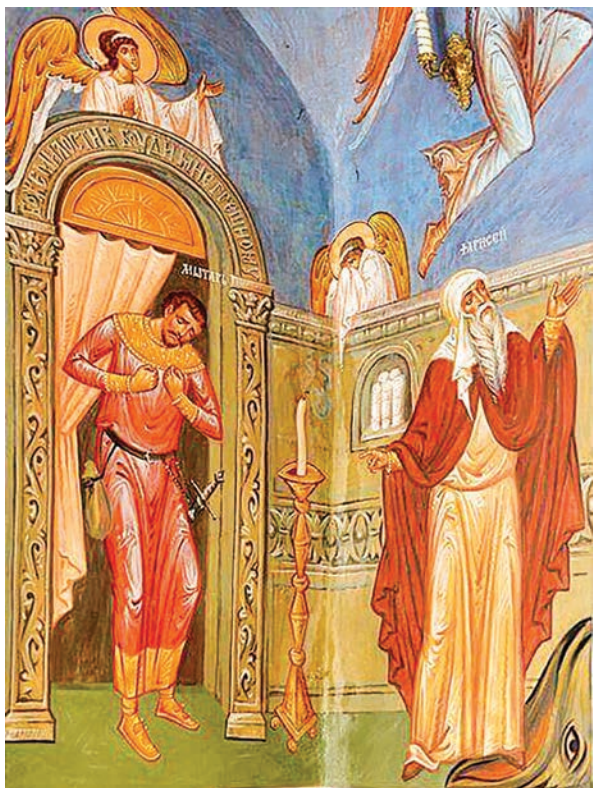
Али немојмо погрешити – свака (чак и најтачнија и најбоље обликована) сигурност везује човека за гроб, о чему говори Господ Исус када на другом месту упоређује фарисеје са окреченим, лепим гробовима, унутар којих су само кости и прах (Јеванђеље по Матеју, глава 23, стих 27).

Треба напоменути да међусобно удаљени делови Јеванђеља тако откривају право значење једни других.

Али још корисније су уско повезане јеванђеоске епизоде, на први поглед неповезане, па чак и узнемирујуће дисконтинуитетом своје наратије, које нам помажу да откријемо међусобно значење. Верујем да је у бројним случајевима непрекинути ток наратива жртвован зарад семантичких агрегација и паралела, као у случају приче о царинику и фарисеју. Јер одмах након ове приче, у јеванђељу по Луки следи епизода са децом која су доведена Исусу, и Његове речи да само ако примимо Царство Божије као деца, можемо ући у њега (Јеванђеље по Луки, глава 18, стих 17).

Зашто треба да будемо као деца?

Свети Оци, од којих су већина били монаси и ретко су виђали децу, протумачили су ову епизоду тако да су дечја доброта, смирење и кротост неопходни за улазак у Царство Небеско. Ми, као лаици, можемо се само дивити како се ове особине могу приписати деци. У сваком случају, деца их поседују једнако ретко као и одрасли. Да бисмо тачно разумели шта се овде каже, морамо идентификовати особину нераздвојиво својствену деци, конститутивну особину „де-

тињства“. Постоји само једна таква особина, а то је *способност раста*. Одрасла особа се разликује од детета по томе што је већ *одрасла*. Дакле, они који нису изгубили способност раста улазе у Царство Небеско. Они *расту* у Царство Небеско. А они који изгубе ову способност, постају прелепи гробови сами себи много пре своје привидне смрти. Господ није Бог мртвих, него Бог живих (Јеванђеље по Луки, глава 20, стих 38), и Он нема никакве везе са окреченим гробовима.

У том смислу, последње речи приче постају јасне: „Јер сваки који се узвисује биће понижен, а који се понижава биће узвишен.“ Онај који се узвисује нашао се изнад свих осталих и стога више не мора да расте. Престаће да расте, јер већ гледа на све са висине. Када су сви испод вас, то је препрека развоју.

Понижавањем себе и виђењем оних око себе као супериорних, човек открива простор за раст и жељу за растом у себи. Јер је веома занимљиво видети шта је тамо напољу, на нивоу оних који су супериорни. Јер када видимо да је неко супериорнији, то је нама подстицај за развој.

„Фарисеј“ значи „одвојен“

Реч „фарисеј“ потиче од хебрејског глагола који значи „одвојити“, „издвојити се“. И наш фарисеј се такође осећа потпуним у смислу да „није као други људи“. У међувремену, хришћанство нас учи да је сваки корак који направимо ка Богу истовремено корак ка сваком човеку, да је наш раст ка Богу истовремено раст ка јединству са свима. Примајући Христову Крв и Тело у Светом Причешћу, не само да дозвољавамо да Крв Божија тече нашим венама, већ дозвољавамо да и крв свих који учествују у Евхаристији тече нашим венама. „Растемо“ у Царство Божије „растући“ у многим правцима одједном, откривајући Бога у сваком ближњем и отварајући се Богу у сваком ближњем. Стога, хришћанство има само две заповести – љубав према Богу и љубав према ближњем – и оне су, као што видимо, такође заповести раста. Волети ближње као себе значи (барем у једном смислу) видети их не као одвојене, већ као себе. Треба „расти“ до осећаја заједништва са њима. Као прсти руке који изненада схватају своју припадност истом длану.

Шта треба да закључимо из ове приче?

Мислим да би било погрешно рећи након читања: „Хвала ти, Господе, што нисам као тај фарисеј.“ Једноставно морамо схватити да се циљ цариника – да *отвори ново царство могућности* – може врло добро постићи фарисејевим средствима, то јест, поштовањем Закона и прописа, ако их посматрамо *као средство, а не као циљ*. Средство за нови ниво, нови степен блискости и љубави са људима и Богом.

ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

СЛАВА МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

У четвртак, 4. децембра, када наша Света Црква прославља Ваведење Пресвете Богородице, храмовну славу прославио је Манастир Каленић.

Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Благословом Митрополита Јована присутнима се обратио протојереј ставрофор др Зоран Крстић, рекавши између осталог: „Претпостављам да смо сви ми имали искуства да нам неко дете постави питање, где живи нешто? Рецимо, где живи сунце, где живи мрак? Можда су неки од нас чули и питање: 'А где живи Бог?' Питање на први поглед заиста изгледа наивно, али ипак није само дечије, јер су људи хиљада-

ма годинама замишљали и представљали себи где Бог живи. Између осталог, јеврејски народ је сматрао да Бог обитава у Јерусалимском храму и то у Светињи над Светињама. А онда, на данашњи дан, десило се нешто сасвим неочекивано пре свега за јеврејски народ, а рекао бих и за целокупни род људски. Уласком Пресвете Богородице као детета у Светињу над Светињама престаје Стари завет. У том моменту Стари завет постаје сенка и наступа ново време. То ново време нам долази са Пресветом Богородицом. Велика промена која се десила јесте да Бог више не живи у рукотвореним храмовима. Пресвета Богородица улази у Светињу над Светињама и заправо она постаје жива Светиња над Светињама. Најпре она, а затим и сви ми крштени људи. Сви ми крштени људи уназад двадесет векова јесмо храм Божији, још већи од оног Јерусалимског и још већи од оне старе светиње над светињама. Пресвета Богородица је у своју утробу примила Онога кога не могу ни небеса да обухвате. И на тај начин постала је први и највећи пример за угледање. Њен избор је тај уски пут којим нас позива

Господ да уђемо у царство небеско и који је пут спасења. При јављању на празник Благовести Пресвете Богородице одговара Архангелу 'Ево слушкиње Господње'. То је прва реченица коју би свако од нас требало да изговори кад ујутру отвори очи. То је тај уски пут на који нас сам Господ позива, а који је тако показан нама у животу Пресвете Богородице. Имамо и речи Пресвете Богородице који се односе на догађај у Кани Галилејској када Пресвета Богородица у једном моменту каже слугама 'Што год вам каже учините'. То је оно што треба да чинимо. Рекао сам да од данашњег празника почиње период Новог завета, који се пре свега односи на потпуно испуњење онога што јесте човек од самог почетка, а то је да смо сви ми иконе Божије. Али смо исто тако и храм Духа Светога. Не само ја, него и човек који је преко пута мене исто тако је храм Божији. Тај други колико год се нама несвиђао и не знам какав био у нашим очима, он нам је неопходан за спасење, зато што је и он икона Божија, зато што је и он храм Духа Светога. Ако поштујемо и целивамо рукотворену икону, како онда да не поштујемо живе иконе Божије које смо сви ми?"

Овом приликом Митрополит Јован је, на предлог управе манастира Каленић, одликовао

Драгана Радојичића из Рудоваца ореденом Светих Мученика Крагујевачких другог степена, а Радета Милинковића из Лазаревца Архијерејском грамотом.

По заамвној молитви Високопреосвећени је пресекао славски колач, после чега је литургијско сабрање било продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У КОВАЧЕВЦУ

У суботу 6. децембра, када наша Света Црква празнује Светог Амфилохија Иконијског, Светог Григорија и Светог Александра Невског, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског у Ковачевцу. Нашем Архијереју саслуживали су свештеници Епархије шумадијске. Пре евхаристијског сабрања, Владика Јован је освештао нови иконостас ковачевачке Цркве.

У својој Богонадахнутој беседи Митрополит Јован је између осталог рекао: „Кад смо на Литургији, кад се причешћујемо Телом и Крвљу Христовом, ми

задобијамо благодат и дар Духа Светога да проживимо живот благочестиво, онако како доликује хришћанину. Али када се причешћујемо, ми задобијамо и залог за нешто још веће и узвишеније, а то је залог спасења. Јер је сам Господ рекао ко једе моје Тело и пије моју Крв, тај има живот у себи. Господ је човеку дао да буде господар овога живота и од човека зависи да ли ће свој живот сачувати за вечност или ће га упропастити. И о томе нам данашње Јеванђеље сведочи и опомиње да стражимо над собом, над својим животом и над својим делима. Јер оно што ћемо понети са

овога света јесу само наша дела. Ми верујемо у Други долазак Господа нашега Исуса Христа, који ће доћи да суди живима и мртвима. Хришћанска свест налаже нам да свакога тренутка будемо спремни за сусрет са Господом. Наше није да ли ће тај долазак Христов бити за хиљаду година, или ће бити сутра, данас, сад. То није у нашој власти, то није у нашој моћи. То је у власти Божијој, али у нашој је моћи да будемо припремљени. И зато Христове речи 'стражите, јер не знате дана ни часа у који ће Господ доћи', означавају потребу за духовном будношћу, јер је он долази неочекивано, како рече данашње Јеванђеље. Бог је човека створио да се дели са другим. Да спозна муку и невољу другог човека, али да у исто време спозна и радост другог човека. Значи, у давању је благослов. Како то често говорим, човек са затвореном шаком, не само што не може да никоме нешто пружи, шта да даш затвореном шаком, него не може ни да прима, јер шта ће да ти ту стане кад си твоју затворио шаку. Тако и ми кад затворимо своје срце, своје мисли, своју душу, како ће Господ да уђе? Ми имамо мерило, то је Јеванђеље Христово, које је у центру нашег живота, а начело јеванђелско је 'што не желиш себи, немој чинити другоме'. Зато понављам речи Светог апостола Павла, 'добро чините да вам се не досади', и стражимо над собом, стално проверавајмо себе каква нам је вера, јер колико вере имамо у себи, толико имамо Бога у себи."

На крају Свете Литургије награђени су заслужни појединци, који су помогли обнову ковачевачке Цркве. Архијерејским захвалницама одликовани

су: Драган Ескић, Срећко Глишић, др Владан Чокић, Миодраг Ивановић, Небојша Андријевић, Дејан Миленковић, Властимир Микичић, Александар Ескић, Милосав Павловић, Олга Свешко Марић, Милинка Иванчевић, Десанка Милосављевић, Снежана Ескић и Славица Грчић.

Након евхаристијског сабрања заједничарење је настављено на трпези љубави, коју је надлежни парох јереј Иван Ненадовић са љубављу припремио.

Марко Јефтић, јереј

ГОДИШЊИ ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА У КАЗНЕНО-ПОПРАВНОМ ЗАВОДУ

У Казнено-поправном заводу у Крагујевцу започиње нови серијал духовних предавања под називом „Капи са извора живота“, који ће се реализовати током целе литургијске године. Предавања су намењена свим заинтересованим осуђеницима који желе да продубе своју веру, охрабре се у борби са животним изазовима и пронађу духовну снагу у сусрету са речју Божјом.

Серијал је заснован на недељним јеванђелским зачалима, док ће се у недељама у којима пада празник говорити и о његовом значењу, празничном јеванђељу и светитељу који се прославља. Посебна пажња биће посвећена практичној примени духовних поука у свакодневном животу затвореника. Свак полазник добиће Нови Завет и православни молитвеник, како би могао да настави духовни рад и изван предавања.

Предавања ће се одржавати сваког четвртка после Свете Литургије. Свештеник и духовник протонамесник Бранислав Матић позива све осуђенике на учешће, наглашавајући да „и најмања кап са извора живота може да освежи човеково срце и отвори пут ка унутрашњој слободи.“

ПОМЕН СРПСКИМ РАТНИЦИМА У КРИПТИ ХРАМА СВЕТОГ ДИМИТРИЈА У ЛАЗАРЕВЦУ

У понедељак, 15. децембра, у крипти храма Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу, слу-

жен је помен српским ратницима. Организатори овог годишње прославе били су Одбор Владе Републике Србије за неговање традиције ослободилачких ратова Србије, Градска општина Лазаревац и ЦО лазаревачка. Помен је служио Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, уз саслуживање монаштва и свештенства колубарско-посавског намесништва Епархије шумадијске.

Молитви је присуствовао већи број званичника лазаревачког округа предвођених председником Градске општине Лазаревац, Томиславом Рикановићем. По одслуженом помену уследила је државна церемонија полагања венаца у спомен костурници храма Светог Димитрија. Уз највеће државне почаси венце су положили: министар за рад, запошљавање и социјалну политику Милица Ђурђевић Стаменковски, заменица градоначелника Београда Весна Видовић, представници Војске Србије, председник Општине Лазаревац, Томислав Рикановић, представници локалне самоуправе и невладиних организација опредељених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије и традиционално представници земаља које су учествовале на страни окупатора.

У протоколарним обраћањима присутнима наглашена је важност културе сећања на славну прошлост нашег народа, захвалност онима који су својом жртвом допринели да данас живимо у бољем и праведнијем друштву. У наставку церемоније уследио је културно-уметнички програм. Прослава манифестације „Дани Колубарске битке” настављена је у центру града полагањем венаца испред споменика српском ратнику.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ПАЈСИЈА КОД ЈАГОДИНЕ

У суботу 20. децембра, када се наша Света Црква молитвено сећа Светог Амвросија Миланског, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу код Јагодине, уз саслуживање монаштва и свештенства Епархије шумадијске.

Митрополит Јован је надахнуто беседио након прочитаних библијских одељака, рекавши између осталог: „Ми треба да схватимо да је Бог љубав и да Бог даје живот. Живот није постао сам од себе. Или како она латинска пословица каже *Omne vivum ex vivo, Од живог само настаје живот*. А ко је жив? Жив је Бог наш. И док ми имамо то осећање да је жив Бог наш, и да је Он у нама, онда све што нас сналази у животу лако решавамо. Поуздамо се у Бога, а не у себе. Шта имаш ако Бога немаш у себи? Наш живот без Бога није живот. Зато је Христос и казао: 'Ја сам Пут, Истина и Живот'. Да бисмо то схватили неопходно је на првом месту да имамо живу јеванђелску веру, јер вером ст-

варамо простор дејства Божијег у нама и усељавамо Бога у себе. Зато ће Свети апостол Павле толико говорити о вери у својим посланицама, па ће рећи: 'Вером ходимо, а не знањем'. Вером Господ постаје присутан и у нама и око нас. Поред вере треба нам поверење у Бога да нас неће оставити. Док се год не смиримо пред другим, нећемо се смирити ни пред Богом, зато што је тај други икона Божија. Ако нам је Бог дао Царство небеско, онда ће нам утолико пре дати и овоземаљских потреба које нам требају за живот. Али

не смемо да све сконцентришемо само на овај свет и на овај живот. Јер ако то чинимо, онда ту ризницу немамо у Богу. Данашње Јеванђеље каже: 'Направите ризницу на небесима, где лопов не краде и где мољак не једе'. Свети Оци кажу: 'Хришћанин хода земљом, али треба да мисли на небо'. Шта имаш ако немаш Бога? Које ти је то богатство у које се уздаш? Хоћемо ли понети то богатство са собом? Нећемо. Али ћемо понети дела. Зато је хришћанин дужан да чини добра дела. Господ каже 'где је благо ваше, ту је и срце ваше'. А где је срце наше? Уз кога је наше срце? Ако је уз Бога, онда благо нама. Али срце наше не може да буде уз Бога ако га не делимо са другима. Наше је да делимо, наше је да дајемо, а да не гледамо да ли тај којем дајемо заслужује или не заслужује. Преко другог долазимо до Бога. А преко Бога долазимо до другог. Нека нам Господ помогне да имамо ове речи данашњег Јеванђеља када Христос каже: 'Не бој се, мало стадо'. Не бојмо се не знам каквих непријатеља и телесних и духовних, али зато имајмо Бога, будимо са Богом, да би Бог био са нама. Молимо се Господу да нам дометне вере и љубави, да будемо Божији народ, да будемо хришћани.“

Након причешћа свештенства, монаштва и верника Шумадијске епархије, произнете су благодарствене молитве и уследила је трпеза љубави. У међувремену, Митрополит Јован је благоизволео да освети ново звоно за манастир, као и да благослови каменорезачке радове везане за израду фасаде за манастирски католикос.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ПРИРЕДБА „БОЖИЋНИ ДАРОВИ“ У ЛАЗАРЕВЦУ

У петак, 26. децембра, када Црква Христова молитвено прославља Светог мученика Евстратија, Светог свештеномученика Гаврила и Светог Никодима српског, одржана је хуманитарна Божићна приредба у оквиру верске наставе, посвећена деци са сметњама у развоју. Овај догађај је окупио бројне учеснике, наставнике и госте са циљем да се кроз уметност, игру и молитву покаже брига и подршка онима којима је она најпотребнија. Домаћин овогодишње Божићне приредбе била је ОШ „Дуле Караклајић“, која је угостила учеснике и допринела да читав програм протекне у топлој и свечаној атмосфери. Поред домаћина, у приредби су учествовали и ученици ОШ „Кнез Лазар“, ОШ „Диша Ђурђевић“, Гимназије, Техничке школе „Колубара“, Музичке школе „Марко Тајчевић“, као и чланови КУД-а „Диша Ђурђевић“.

Кроз песму, рецитације, игру и музичке тачке, учесници су послали снажну поруку љубави, солидарности и разумевања. У свом обраћању, вероучитељ Драган Гајић је истакао да су деца са посебним потребама наше највеће благо и да смо ми ти који треба да будемо захвални њима, јер су нам пружили прилику да покажемо човечност, доброту и спремност да учинимо нешто лепо и значајно за друге.

Ова хуманитарна приредба није била само културни догађај, већ истински празник срца, који је подсетио све присутне на суштину Божића, на љубав, жртву и бригу за ближњег. Од срца захваљујемо свима који су на било који начин допринели организацији и реализацији ове приредбе: учесницима, наставницима, организаторима и свима који су својим трудом и добром вољом помогли да овај догађај буде подстрек за нова дела милосрђа и заједништва.

Николија Цветковић, вероучитељица

НЕДЕЉА СВЕТИХ ОТАЦА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Последња недеља пред Рођење Христово посвећена је Светим оцима Старог завета, тј. Христовим прецима по телу. У недељу Светих Отаца, 4. јануара, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслуживање свештенства Саборне цркве.

Пре почетка Свете Литургије, Митрополит Јован је у чин ипођакона произвео Мирослава Анђелковића, дугогодишњег професора у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу. Чином протонамесника одликован је јереј Жељко Јовановић и том приликом му је Митрополит упутио поуку.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Митрополит се свештенству и верном народу обратио беседом, рекавши између осталог: „Ову недељу пред Божић Црква назива Недељом отаца, недељом посвећеном породици, што јасно показује да је Божић пре свега породични празник, празник мира, радости и љубави. Данашњи празник подсећа сваку хришћанску породицу да је она права Домаћа или Мала Црква, и уједно нас подсећа на значај живота и васпитања у породици, јер ако је темељ родитељског васпитања чврст, онда ће и школа, и Црква, и држава на том темељу надзидати, а не рушити. Отац и мајка су стожер породице, и ако је стожер чврст и ако су деца везана за њега, она, уз ретке изузетке, неће кренути лошим путем, јер се држе онога што је стабилно и сигурно. На данашњи празник треба да схватимо да без небеског Оца, Бога Оца, нема ни правог земаљског очинства, јер док не осетимо да сви имамо једног заједничког Оца на небесима, нећемо у пуноћи разумети ни истинско родитељство овде на земљи; ако родитељи не гледају на децу као на дар Божији, него као на своје власништво и успех, губи се благослов, јер деца нису само плод људске воље, већ највећи благослов и дар Божији. Лош родитељски пример постаје духовно извориште раздора и немира, док нас свети Оци уче да родитељи нису позвани само на телесно рађање деце, него и на њихово духовно рађање, да их освећују, обучавају, уче Јеванђељу, братству, љубави и односу пре-

ма ближњима. Родитељи ће најбоље сачувати своју децу молитвом Богу. Зато се треба помолити Пресветој Богородици да помогне садашњим и будућим родитељима, да схвате родитељство као велико достојанство и благослов, са благодарношћу и одговорношћу, те да више говоре Богу о својој деци него деци о Богу, јер молитва родитеља јесте тражење помоћи да правилно васпитава, а васпитање није могуће без личног примера, смирења и хришћанских врлина.“

У току Свете Литургије, у чин јеромонаха рукоположен је јерођакон Сионије Зорић. Том приликом му је Митрополит Јован упутио духовну поуку.

Поштујући обичаје везане за Недељу Отаца, Митрополит Јован је у Саборном храму после завршене Литургије, деци поделио пригодне поклоне.

Срећко Зечевић, протојереј

БАДЊИ ДАН И БАДЊЕ ВЕЧЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На Бадњи дан, Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит Шумадијски Г. Јован у Саборном храму у Крагујевцу, служио је Свету архијерејску Литургију уз саслужење протојереја ставрофора Зорана Крстића и крагујевачких свештеника.

У својој архипастирској беседи Митрополит Јован је рекао између осталог: „Данас се завршава Божићни пост који је трајао четрдесет дана. Ако смо за ових четрдесет дана заиста покушали да изменимо себе, да променимо лоше особине, лоше навике, ружне речи и ружне мисли, онда нам је пост био благословен. Пост нам је дат да очистимо душу и тело, како бисмо у себе примили радост Витлејемске пећине, ону радост пастира који су чували своја стада када им је анђео дошао и јавио да се родио Спаситељ света. Спаситељ је дошао, родио се међу нама, ради нас и ради нашега спасења, и зато је Божић, како кажу Свети оци, основни празник из кога произилазе сви други празници које у току године прослављамо. Љубав је свела Бога на земљу, љубав је Господа Христа одвела и на крст, и у гроб. Љубав Божија је Васкрсла Христа

и узнела Га на небо, али Он непрестано обитава и остаје у свету кроз Цркву Своју и кроз Свете тајне. Ако постоји љубав према Богу, онда постоји и љубав према ближњем. Ако нема љубави према Богу, не можемо се заваравати и говорити да имамо љубав према ближњем. А када имамо љубав једни према другима, онда ћемо пазити једни на друге, пазићемо како се понашамо и како се опходимо једни према другима, пазићемо шта говоримо, шта мислимо и шта чинимо.“

На Бадње вече, свештенство престоног града Крагујевца, заједно са протојерејем ставрофором Душаном Илићем, окупило се, како би, као што су некада мудраци кренули у сусрет Богомладенцу Христу, и они кренули у сусрет своме Митрополиту и благовестили рађање Онога пред ким трепти васељена, и унели бадњак у Епископски двор.

Након уношења бадњака и поуке о значају празника Телесног рођења Господа Исуса Христа, Митрополит Јован је заједно са свештенством Саборног храма служио празнично бденије, уз присуство мноштва верника.

После завршеног бденија Митрополит Јован, градоначалник града Крагујевца Никола Дашећ и председник Црквеног одбора Саборног храма др Марко Петровић, испред Саборног храма принели су бадњак на ватру. Митрополит Јован је премазао бадњак медом и залио вином и уз песму Дечијег хора Саборног храма, и свима пожелео срећно Бадње вече, речима: Мир Божији – Христос се роди! Јер сви ми окупљени око бадњака као једна духовна породица, треба да будемо окупљени око Христа Богомладенца у миру, слози и љубави.

Срећко Зечевић, протојереј

РОЂЕЊЕ БОГОМЛАДЕНЦА ПРОСЛАВЉЕНО У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На сам дан празника Рођења Господа Исуса Христа речи Божићног тропара означили су почетак Литургијске радости и славља, Рођења у телу Господа нашег Исуса Христа. „Рођење Твоје Христе Боже наш, засија свету светлост разума, и у њему се они који звездама служашу од звезде научише да се клањају Теби, Сунцу Правде, и да познају Тебе, Исток с висине. Господе, слава Теби.“

Свечану Божићну Литургију служио је Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Господин Јован, уз саслужење протојереја ставрофора Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти, протојереја ставрофора Зарија Божовића, протојереја Дејана Марковића, старешине Саборног храма и братства Саборног храма. Верни народ града Крагујевца је осетио близину и топлину Витлејемске ноћи на свечаној Божићној Литургији. Посланицу Његове Светости Патријарха српског Господина Порфирија, прочитао је старешина Саборног храма протојереј Дејан Марковић.

Свом верном народу желимо срећан Божић, желимо мир Божији и људски, мир Богочовечански, мир небоземни. Благословено свима и наступајуће ново Лето доброте Господње, које нека свима буде лето мира, слободе, и време добре воље.

Христос се роди! Ваистину се роди!

Срећко Зечевић, протојереј

СЛАВА ХРАМА СВЕТОГ ВАСЛИЈА ВЕЛИКОГ У МАРШИЋУ

У среду, 14. јануара, када Црква слави Обрезање Господа Исуса Христа и Светог Василија Великог, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Василија Великог у Маршићу код Крагујевца. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног Јеванђеља, отац Зоран Крстић се обратио беседом, рекавши између осталог: „Данашњи празнични дан се састоји из неколико празника. Најпре да кренемо од Господњег празника Обрезања Господа Исуса Христа. Син Божији, у својој послушности Оцу, у потпуности се подвргава Закону Мојсијевом. Сваки Јеврејин је, по Божијој заповести, у осми дан по рођењу бивао обрезан, и тиме се на видљив начин показивала његова веза са Богом и припадност народу Божијем. Син Божији, будући без греха, није имао потребу ни за каквим законом, нити за било каквим обредом. Ако је Бог биће које је апсолутно слободно, онда је Он слободан и од сваке нужности и сваког закона. Управо тај Бог бира да буде послушан Закону. И то је оно што прати читав Његов земаљски живот, све до самога краја. То је и позив упућен нама: да у правом смислу будемо слободни. А бити слободан значи бити послушан Богу Оцу. Кроз послушност Своме Оцу, Син Божији је изразио Своју највећу слободу. То је један од парадокса наше вере, да кроз послушност постајемо слободни. Јер обрнуто стање јесте стање пада и стање греха. Адам није хтео да буде послушан Богу и слободу је доживео као одбацивање сваког закона и правила. Насупрот томе, Нови Адам је послушан Богу Оцу. То је начин на који ми, хришћани, изражавамо своју слободу. На тај на-

чин призивамо благодат Божију. Свети Василије Велики стуб Цркве, учитељ Цркве. Литургију коју данас служимо управо је он саставио. Ево, већ шеснаест векова његова реч – значајна, велика и снажна – сабира и приводи стотине хиљада људи у Цркву. Али,

браћо и сестре, данашњи дан има и трећи слој, а то је Нова година. Дозволите ми да вам у неколико реченица, честитајући најпре Нову годину и ново лето, скренем пажњу на неколико ствари. Због чега волимо те почетке, као што је почетак Нове године? Волимо их зато што у тим почецима постоје трагови наде. Ми се надамо да ће нова година бити боља. То желимо једни другима. Дакле, изражавамо наду. Када наше срце из љубави пожели да се сретне са Господом, тада наступа ново доба и нова година, и тада ми постајемо нови човек. Ми готово свако богослужење завршавамо речима: 'Слава Теби, Христе Боже, надо наша.' Ми чврсто верујемо да је Христос тај који нам дарује нови живот. И зато се опет враћамо на послушност и љубав према Господу. То је оно што бисмо требали да пожелимо једни другима, да сви у наступајућој години будемо послушни Христу и да будемо сваке године бољи хришћани.“

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ЋЕЛИЈАМА КОЛУБАРСКИМ

У суботу пред Богојављење, 17. јануара, када Црква прославља Светог Евстатија Српског, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Светог великомученика Георгија у Ћелијама колубарским. Митрополиту су саслуживали свештеници и свештеномонаси Епархије шумадијске.

Надахнутом беседом Митрополит Јован обратио се окупљеним верницима, рекавши између осталог: „Црква Христова у суботу пред Богојављење одлучила је да се чита одељак из Матејевог Јеванђеља који говори о томе како је Свети Јован Крститељ дошао и проповедао у јудејској пустињи. Његова проповед је истоветна као и проповед Исуса Христа која почиње речима: 'Покајте се јер се приближило Царство

Небеско!` Ако желимо да уђемо у Царство Небеско, неопходно је да се покајемо. Покајање је промена начина живота. Свој живот мења на боље онај ко осећа да је грешан. Нема човека без греха. Када се промени на боље, човек осећа радост, јер је са себе скинуо терет греха. Наш народ за покајање каже да је радовање. Господ жели да се сви покајемо и дођемо у познање истине. Покајањем радујемо и Цркву, која је Тело Христово. Обрадујемо и све наше ближње. Да промени ум може сваки крштен човек, који верује да је Христос једино непогрешиво мерило свих наших мисли, речи и дела. Покајати се значи променити мисли. Од мисли све почиње. Ружне мисли, ако се не сасеку у корену, прелазе у ружне речи. А ружне речи које не сасеца-

мо прелазе у ружна дела. Покајати се значи заменити грешни живот хришћанским, јеванђелским животом. Свети Јован Златоусти каже да је грех рана, а покајање лек. Данас славимо светог Евстатија српског, великог светитеља из нашег рода, заштитника нашег игумана Евстатија. Он је себе препорађао целог свог живота. Тражио је још строжији начин живота, па се повукао у Хиландар и тамо себе препородио. На крају је рекао да у руке Господње, предаје свој дух. То може да каже само онај ко је истински препорођен. То може да каже човек који осећа да је грешан, али се труди да окаје своје грехе. То може да каже човек који је променио себе.“

У току литургијског сабрања Митрополит Јован рукоположио је у свештенички чин ђакона Николу Иванковића. Овом приликом јеромонах Мардарије Јокић, сабрат манастира Светог великомученика Георгија, одликован је чином синђела. Сабрање је завршено трпезом љубави коју су за окупљене припремили игуман Евстатије Драгојевић и братство манастира Телије.

БОГОЈАВЉЕЊЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На Празник Светлости, како се назива Богојављење, у Саборном храму у Крагујевцу Литургијско сабрање предводио је Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован, а саслуживали су му свештеници овога храма.

После евхаристијског сабрања, Митрополит Јован је у порти Саборног храма извршио Велико

водоосвећење, након чега је сабраном народу честитао празник, рекавши између осталог: „Бог је својим јављањем на реци Јордану казао све што је потребно за нас и за наше спасење. Казао нам је оно што је суштинско и најважније о смислу нашег живота и постојања. Бог се јавио и увек нам се јавља. Само је питање да ли ми чујемо глас Божији онако како су га чули на реци Јордану. И ми смо, приликом изласка из храма, певали: `Глас Господњи на водама`. Бог се јавио, али нас овај празник подсећа да треба да се мењамо, да се мењамо на добро, да променимо све оно што нас одвраћа од Бога и једне од других. Може човек да промени све у животу, али ако не промени себе, све му је то узалуд. Ако не промени своје срце и ако га не отвори да у њега уђе Бог и да се јавља свакога дана, онда је цео живот промашен. Треба једни друге да волимо, да једни другима праштамо, да се једни за друге молимо, јер Бог се није јавио једном човеку или једном народу, него целом роду људском. Бог се јавља стално. Шта је Света Литургија него Богојављење? Зато нека нам овај празник буде на спасење, нека буде позив да се вратимо Цркви као лађи спасења, да бисмо кроз Цркву и у Цркви били спасени. Бог вас благословио!“

Мноштво верног народа је присуствовало Евхаристијском сабрању и водоосвећењу, после којег је свако узео освећену богојављенску воду по својој потреби: да се очисти, да се исцели од болести, да би њоме благословио дом свој.

Срећко Зечевић, протојереј

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА КРСТ ЧАСНИ У КРАГУЈЕВЦУ

Благословом Његовог високопреосвештенства Митрополита шумадијског Г. Јована и подршком локалне самоуправе града Крагујевца, 23. пут је организована Богојављенска манифестација „Пливање за Часни крст“ на Шумаричком језеру.

Ова традиционална манифестација започела је Светом Литургијом у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради, уз присуство сто осам пливача и мноштва верног народа. После Свете Тајне Причешћа свештенство храма Свете Петке је извршило чин великог освећења воде и заједно са верним народом произнели молитве за здравље, мир, напредак и благостање. Након тога, свештенство крагујевачког намесништва, заједно са пливачима и окупљеним народом је дочекало на Шумаричком језеру Митрополита Јована који је благословио такмичаре и окупљени верни народ.

Овогодишњи победник и почасни носилац Часног крста је Михајло Ацић из Крушевца. Свим учесницима су подељена признања и пригодни поклони од стране Скупштине Града Крагујевца, а победника је традиционално наградила златара „Бани“ и Коло српских сестара Крагујевца.

Саша Павловић, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У недељу 25. јануара, када Света Црква прославља икону Пресвете Богородице Млекопитатељнице и Свету мученицу Татијану, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленићу, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу Високопреосвећени Митрополит Јован се обратио присутнима, рекавши између осталог: „Одељак из Јеванђеља, који смо сада чули, говори нам о месијанском Христовом раду у Галилеји. Проповедајући Јеванђеље, Христос је за галилејски народ рекао: 'Народ који седи у тами виде светлост велику, и онима који седе у области и сени смрти светлост засија'. Све до доласка Господа Исуса Христа свет је био у тами. Али тамо где се појави светлост Христова, тамо где се појави Христос, ту тама ишчезава. Христос је та Светлост која просвећује сваког човека који долази на Свет. Али све док човек мисли о себи високо или мисли да је бољи од другог он седи у тами. Чим се у срце човеково усели Господ Христос, онда је у његово срце усељена цела васељена и сваки човек. Не само онај кога ја волим, или који мене воли, него и онај који мене не воли. То је виши ниво хришћанске љубави, да

волимо не само оне који нас воле, него и оне који нас мрзе. Све док не победимом себе у себи ми нећемо завољети другог човека, него ћу само вољети оног који мене воли. Неко ће се запитати зашто Бог подједнако воли и грешника и праведника? Зато што је Он љубав, зато што љубав Божија не дели људе, него све подједнако воли. Онога који је у љубави, воли да би се још више учврстио у љубави Божијој, а онога ко не воли, воли да би га подстакао на љубав. Зато је Господ нама најбољи пример нашег смирења и љубави. Бог ће спасити сваког човека који истински жели да се спасе, али да би се спасио, човек треба да верује. Вером усељавамо Бога у себе. Оном вером која је спремна да воли и да за другог да и живот. Зато се молимо мај-

ци Божијој, да нам она помогне да стекнемо врлину смирења. То је оно што је Богородицу учинило Богородицом. Када је Архангел Гаврило дошао да каже да ће родити Спаситеља Света, била је збуњена, али је рекла: 'Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој'. И све што човек у животу чини, а не чини по речи Божијој, него чини по речи својој, тај човек пропада. Зато треба да слушамо речи мајке Божије, треба да јој упућујемо сталне молитве, бар ону кратку, за коју нам не требају ни факултети, нити било шта: 'Пресвета Богородице спаси нас'. Нека је срећан данашњи празник Мајке Божије Млекопитатељнице, чудотворне иконе. Нико не може да изброји колико има чудотворних икона мајке Божије преко којих Бог даје благодат Божију да се исцељујемо, да оздрављујемо, али немојмо да прилазимо икони Мајке Божије ако немамо смирења. Целивамо је, а мислимо о другом зло. То целивање неће помоћи."

По заамвној молитви Високопреосвећени је пресекао славски колач, а након отпуста литургијско сабрање је продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

ПРАЗНИЧНО БДЕНИЈЕ И СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У ЈАГОДИНИ

У навечерје Савиндана, Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије у цркви Светих Апостола Петра и Павла у Јагодини. Нашем Архијереју су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Високопреосвећени Митрополит Јован се у беседи обратио верном народу окупљеном око свог пастиреничалника: „Вечерашњим богослужењем почели смо да прослављамо највећу личност из рода нашега. То је Свети Сава. Њега слави цео род људски. А кога бисмо пре славили из рода нашега него њега, који је начелник рода нашега, који је начелник Српске помесне Цркве? Кога бисмо славили ако не њега, њега који нас је привео Христу, који нас је сродио са Христом? И зато ми заиста можемо са поносом да кажемо да слаavimo Светог Саву. Ми Срби имамо на кога да се угледамо. Нема потребе да лутамо. Све нас је Свети Сава учврстио у Христу, у вери, у Јеванђељу. Зато га замолимо да се он моли Богу за нас. Док смо на путу Светога Саве, а он је пропутио наш пут, зато се каже да је он пут који води у живот вечни, док смо на путу Светога Саве, ми смо на путу Христовом. Скренимо ли са пута Светога Саве, ми смо скренули са пута Христовог. Јер Свети Сава није имао свој пут. Он је ишао Христовим путем. Он је узео јарам Христов и носио га. Узео је српски народ на своја плећа и изнео га. Зато треба да се радујемо што се сви можемо назвати децом Светога Саве. Добро је то што се ми

називамо Срби, Светосавци, православци, али да ли живимо онако како нам је Свети Сава наложио. Да ли идемо у цркву, као што је то учио Свети Сава? Да ли се редовно причешћујемо? Да ли се исповедамо? Да ли се кајемо? Да ли се миримо?

А данас је мир потребан целом свету. А богме и у роду српском, и не само у роду српском, него и у српској кући. У српском дому је потребан мир. Видите и сами да нам је породица разбијена, сломљена, не зна се реда ни поретка. А тамо где нема реда и поретка, тамо нема ни породице, нема ни Цркве, нема ни државе, јер поредак и ред чувају Цркву Христову ево више од две хиљаде година. Свети Сава се и данас моли за нас, али треба и ми да се искрено молимо Светом Сави, да му кажемо: Свети Саво, помози, просвети моје очи, просвети мој ум, просвети моје срце, просвети мој разум да бих разумно могао и знао да верујем у Бога, да живим по Богу и по Јеванђељу. Срећна слава и срећан Свети Сава. Бог вас благословио!“

Након богослужења уследила је трпеза љубави са директорима образовно-васпитних установа на територији Архијерејског намесништва Беличког. Отац Милан Ђорђевић је са својом братијом и одборницима Црквене општине Светих Апостола Петра и Павла све лепо организовао и приредио.

У наставку вечери уследила је градска Светосавска академија у Културном центру „Светозар Марковић“ у Јагодини. У организацији јагодинског свештенства и вероучитеља на бини су се смењивали јагоднски ђаци, од оних најмањих из најнижих разреда основних школа, преко оних старијих, све до средњошколаца који су већ и озбиљнији и одговорнији у свему што раде. На академији су, поред бројног народа који је испунио салу тако да су многи програм пратили и стојећи, били присутни чланови управа школа, директори просветних установа, представници градске управе и друге високе званице.

Овом приликом се показала љубав свих оних који организују ову свечаност и учествују у њеној реализацији по 22. пут. Од техничке подршке из Културног центра око звука и светла, преко брижних учитељица које се брину за сваки покрет својих ђака, до хоровођа и диригената који се упорно старају о музичком и духовном изразу својих музичких састава, те до професора књижевности који брину о свакој речи и начину на који се изговара. Ту су наравно вероучитељи и вероучитељице чије старање да све у организацији протекне у најбољем реду заслужује похвалу. Упркос несавршеностима, свима је заједничка љубав и посвећеност уметности која слави највећег из нашег рода, Светог Саву Првог.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ СРПСКОГ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Свети Сава је највећи српски светитељ, он је уткан у све поре живота српског народа свог времена, али и свих познијих векова до данас, све их је оплеменио, облагородио, осветио. Његова светлост нам је зрачила у тами ропства, његова рука нас је водила када смо остајали без државе и политичког вођства, његов ум нас је саветовао шта нам ваља чинити кад смо били у недоумици и на историјској раскрсници.

Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован, на дан Светог Саве српског, служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Митрополитом и свештенством, поделило је доста верника и деце.

На Литургији је после прочитаног јеванђелског зачала Високопреосвећени Митрополит је у својој богонадахнутој Светосавској беседи pouчио верни народ о значају дела и личности највећег српског светитеља.

После заамвоне молитве Митрополит Јован је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови. На предлог Црквене општине Саборне цркве, Архијерејском граматом признања одликована је диригент Марија Радојевић, за труд, љубав и пожртвовање у дириговању Дечијим хором Саборног храма.

Црквена општина крагујевачка, протојереј Дејан Марковић, старшина Саборног храма и свештенство Саборног храма је уприличило славску трпезу за Високопреосвећеног Митрополита Јована и госте. Ова трпеза љубави, почива у заповести Божијој: Љуби ближњег свог као самога себе, и посведочена је добротољубљем и човекољубљем, а све у славу и спомен најдивнијег чеда одњиханог на крилу једне мајке од рода рашанског, рода српског.

Срећко Зечевић, протојереј

СВЕТОСАВСКА РАДОСТ У ЦРКВАМА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Са благословом високопреосвећеног Митрополита шумадијског Г. Јована, на велики и радосни празник Светога Саве, првог српског Архиепископа, у педесет храмова Епархије шумадијске уприличена је свечана подела светосавских пакетића у организацији Верског добротворног старатељства Епархије шумадијске.

Након Свете Литургије и причешћа најмлађих, храмови су испуњени деčјом радошћу, песмом и рецитацијама посвећеним Светитељу који је путоказ љубави, вере и заједништва. Потом је уследила подела пакетића, као вид пажње, љубави и благослова

најмлађима. Том приликом подељено је укупно 1.935 пакетића, које су са много труда и љубави припремали и паковали волонтери Верског добротворног старатељства. Пакетићи су подељени у архијерејским намесништвима: Беличком, Левачком, Крагујевачком, Лепеничком, Рачанском и Бељаничком, како би радост празника стигла до што већег броја деце широм Епархије шумадијске.

Недељама уочи самога празника, Верско добротворно старатељство је са великом посвећеношћу радило на прикупљању слаткиша, сланиша, играчака, књига и разноврсних дарова, трудећи се да сваки пакетић буде знак пажње и топлине, али и сведочанство живе хришћанске љубави.

Драгоцену помоћ у припреми пакетића пружиле су предшколске установе са подручја града Крагујевца: „Аквица“, „Другарство“, „Добрица“ и „Петар Пан“, које су и овога пута показале друштвену одговорност и бригу за најмлађе. Као и претходних година, своју несебичну подршку пружиле су и хуманитарне организације „Српска солидарност“ и „Банка хране Војводине“.

Посебну захвалност дугујемо Верици Кузмановић, која је донирала производе за 300 пакетића, као и ресторану „Традиција“ из Крагујевца, који се са радошћу прикључио овој светосавској акцији. Компанија „Махи“ омогућила је волонтерима Верског добротворног старатељства да током четири дана у две „Махи“ продавнице у Крагујевцу прикупљају слатки-

ше и сланише, приликом чега је сакупљено чак 620 килограма разноврсних производа. Велику подршку пружио је и Иван Алексић, власник компаније „Полипак“ из Баточине, који је донирао скоро 2.000 кеса са обележјем Верског добротворног старатељства, намењених најмлађима, чиме је ова акција добила и свој препознатљив печат.

Значајан допринос дали су и бројни људи добре воље, који су своје прилоге доносили у Храм Свете Тројице – Стару крагујевачку цркву, претварајући лични дар у заједничку радост.

Верско добротворно старатељство Епархије шумадијске са благодарношћу и молитвеним сећањем упућује искрену захвалност свима који су, свако према својим могућностима, уградили себе у ову светосавску радост.

Нека Господ, молитвама Светога Саве, умножи љубав, слогу и доброту у срцима свих, а деци подари радост, мир и благослов на путу њиховог одрастања.

Продајни центар

Епархије шумадијске

Интернет продавница црквених предмета за цео свет

www.eparhija.com

Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли

www.eparhija.com

ХРИШЋАНСТВО НА ТЛУ ДАНАШЊЕ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД VII ДО IX ВЕКА

са освртом на прелазак Солунске архиепископије под јурисдикцију Цариградске патријаршије 732/33. године

Солунска архиепископија (или митрополија Солуна) прешла је под јурисдикцију Цариградске патријаршије око 732–733. године, за време византијског цара Лава III Исавра (717–741). Овај прелазак био је део ширег политичко-црквеног сукоба током почетка иконоборства и представљао је једнострани царски акт, а не резултат црквеног договора или сабора.

До VIII века Солун је био архиепископија источног Илирика (*Illyricum orientale*), под директном надлежношћу Рима (папе), са статусом викаријата (*vicarius apostolicus*) од времена папе Дамаса I (366–384), који је именовао солунског архиепископа за свог представника у источном Илирику како би сачувао римску контролу над тим удаљеним регионима.¹ Ова јурисдикција је трајала упркос покушајима Константинопоља да је преузме (нпр. закон Теодосија II из 421.).²

У VIII веку, током иконоборства: Лав III је 726. започео борбу против икона, а папа Григорије III (731–741) осудио је иконоборство на синодима у Риму (730. и 732.).³ Као одмазду, Лав III је пренео источни Илирик (укључујући Солун), Сицилију, Калабрију и делове јужне Италије из римске у цариградску јурисдикцију. Ово је укључивало око 100 епископских столица.⁴

Најчешће прихваћени датум је 732/733. година. Ово је засновано на следећим кључним референцама:

Теофан Исповедник (око 758/760–818) је био византијски монах, иконодул и хроничар, који је наставио хронику Ђорђа Синкела од 284. до 813. године. Теофан је писао између 810. и 814/815. године, а његов рад је сачуван у критичком издању Карла де Боора (*Theophanis Chronographia*, 2 тома, Leipzig 1883–1885), које је и данас стандардно. Кључни пасус у његовој *Хронографији* (*Χρονογραφία*), имплицира да је трансфер извршен у време Лава III као одговор на папску опозицију.⁵

Теофан под АМ 6224 (од стварања света по александријској ери, што одговара 731/732. години по нашем рачунању) бележи да је цар Лав III Исавр (717–741), након што је папа Григорије III осудио иконоборство на римским синодима (730–732), извршио конфискацију папских поседа у Сицилији и Калабрији (тзв. *patrimonia*), као и пренос јурисдикције над источним Илириком (*Illyricum orientale*), Сицилијом и Калабријом са Рима на Цариградску патријаршију.

Тачно место у де Бооровом издању је стр. 410 (или око 409–410 у неким нумерацијама). У српском преводу пасус гласи отприлике овако (превод прилагођен):⁶

„У овој години [АМ 6224] Лав, пошто је чуо за синод који је папа Григорије сазвао против његове вере [иконаборства], конфисковао је поседе римске цркве у Сицилији и Калабрији, и предао их под надлежност патријарха Цариграда, укључујући и Илирик, који је до тада био под Римом.“⁷

Теофан експлицитно повезује овај акт са иконоборском кризом и папском опозицијом. Ово је једини примарни извор који датира прелазак на 731/732. годину (АМ 6224). Иако хронологија Теофана понекад има грешке у другим деловима (нпр. у папским именима или тачним годинама) највећи број историчара прихвата овај датум.

Неки аутори (нпр. V. Grumel 1951–1952) су предлагали каснији датум (око 754–757 у време папе Стефана II и цара Константина V, или чак касније), али М. В. Анастос у класичном раду из 1957. детаљно анализира изворе и брани Теофанов датум 732–733 аргументујући да је прелазак био једнострани царски декрет као одмазда за папине синоде 731–732. Наиме, Теофан Исповедник (*Chronographia*), као што смо већ

навели, имплицира да је Лав III Исавр извршио трансфер као директну одмазду за папску опозицију иконоборству (посебно после синода папе Григорија III 731–732. који су осудили иконокластичку политику). Анастос анализира хронологију догађаја: Лавов први едикт против икона 726/727, папске реакције, побуне у Италији и на крају царски декрет о пребацивању око 100 епископских столица (укључујући Солун као центар источног Илирика). Он одбацује касније датуме (нпр. 755–756) јер су контрадикторни са Теофановим текстом и са чињеницом да је прелазак био једностран акт Лава III, а не резултат преговора или каснијих сукоба. Анастос такође разматра шире последице: овај прелазак је био важан корак у слабљењу папског утицаја на Истоку и јачању цариградске патријаршије, што је допринело дубљем раздвајању Источне и Западне цркве.⁸

Други византијски и западни извори (укључујући *Liber Pontificalis*) потврђују да је прелазак био реакција на иконокластичку политику и папске синоде.⁹

Паралеле између Теофана Исповедника и *Liber Pontificalis*¹⁰ у вези са преласком Илирика (укључујући Солун), Сицилије и Калабрије под јурисдикцију Цариградске патријаршије су веома блиске и међусобно потврђујуће, али са различитим акцентима због перспективе аутора (византијска хроника vs. римска папска биографија).

Оба извора повезују догађај са иконоборском кризом и реакцијом цара Лава III Исавра на папску опозицију (посебно после синода папе Григорија III 731–732. који су осудили иконокластичку политику). Оба описују:

Конфискацију папских поседа (*patrimonia*) у Сицилији и Калабрији – Теофан то назива „патримонија римске цркве“ (τὰ πατριμόνια τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας), а *Liber Pontificalis* (о животу Григорија III) експлицитно каже да је Лав „запленio папске поседе у Сицилији и Калабрији“ (*confiscavit patrimonia in Sicilia et Calabria*).

Пренос црквене јурисдикције над источним Илириком (*Illyricum orientale*), Сицилијом и Калабри-

јом са Рима на Цариград – Теофан каже да је Лав „предао под надлежност патријарха Цариграда, укључујући Илирик који је до тада био под Римом“ (τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ὑπέταξεν, καὶ τὸν Ἰλλυρικὸν...). *Liber Pontificalis* паралелно бележи да је цар „пренео цркву у Калабрији, Сицилији и Илирику из јурисдикције римског епископа као патријарха на јурисдикцију патријарха Цариграда“ (*transferred the Church in Calabria, Sicily, and Illyricum from the jurisdiction of the bishop of Rome as patriarch to the jurisdiction of the patriarch of Constantinople*). Ово се понавља у многим секундарним изворима који се ослањају на LP (нпр. *Catholic Encyclopedia*).

Оба извора стављају догађај у време понтификата Григорија III (731–741) и владавине Лава III (†741), након папских синода против иконоборства и неуспеле експедиције царске флоте (коју LP детаљно описује као бродолом у Јадрану, а Теофан имплицира као део ширег сукоба). Ово подржава датум око 732–733. (AM 6224 по Теофану).

Теофан пише са анти-иконкластичког становишта, али као Византијац прихвата царски акт као чињеницу (мада га повезује са Лавовом „грешком“). *Liber Pontificalis* је експлицитно анти-византијски и анти-иконкластички: Лава назива „борцем против Бога“ (*pugna contra Deum*), а пренос јурисдикције види као „произвољан акт“ и „ударац“ папству. LP наглашава да је то било као одмазда за папину одбрану икона, и да је то „удаљило“ источне области од римске контроле.

LP додаје да је Лав после бродолома флоте (која је требало да ухвати папу) повећао порезе у Калабрији и Сицилији (*poll-tax* на трећину народа), што Теофан не спомиње директно. Теофан се фокусира на црквени прелазак, док LP истиче и финансијски губитак (око 350 фунти злата годишње од поседа, по неким каснијим проценама).

Теофан експлицитно каже „Илирик који је до тада био под Римом“, а LP то прецизира као „*Illyricum*“ (са фокусом на источни део, укључујући Солун као центар). Оба потврђују да је то био источни Илирик (*Illyricum orientale*), а не западни (који је остао под Римом).

Ова два извора су најважнија примарна сведочанства за догађај и међусобно се допуњују: Теофан даје византијску хронологију и мотивацију (одмазда за синоде), а *Liber Pontificalis* даје римску перспективу и детаље о последицама (губитак поседа и јурисдикције). Због тога М. В. Анастос (1957) у свом класичном раду комбинује оба да брани датум 732–733. против каснијих теорија (нпр. Grumel 1951–1952, који је предлагао 754–757). Савремени византолози (нпр. у *Cambridge History of Byzantium*) и даље их сматрају комплементарним.

Овај пасус се обично цитира као кључни доказ за прелазак јурисдикције (*translatio jurisdictionis*). Латински оригинал (приближан, на основу стандардних

издања) (према Duchesne-у и паралелним издањима, нпр. у Loomis преводима или архивским скенирањима):

„Eodem tempore Leo imperator, audiens quod synodus a Gregorio papa contra suam fidem facta fuisset, patrimonia ecclesiae Romanae in Sicilia et Calabria abstulit et sub iurisdictione patriarchae Constantinopolitani posuit, et ecclesiam in Calabria, Sicilia et Illyrico de iurisdictione episcopi Romani tamquam patriarchae transtulit in iurisdictionem patriarchae Constantinopolitani.“¹¹

Српски превод (прилагођен из Loomis 1916. и Mango/Scott паралела, али директно из LP):

„У то време цар Лав, чувши да је папа Григорије сазвао синод против његове вере [иконоборства], запленио је поседе римске цркве у Сицилији и Калабрији, и ставио их под јурисдикцију патријарха Цариграда. Такође је пренео цркву у Калабрији, Сицилији и Илирику из јурисдикције римског епископа као патријарха у јурисдикцију патријарха Цариграда.“

Ово се појављује у контексту одмазде након папиних синода 731–732. године, који су осудили иконокластичку политику Лава III.

LP наглашава да је то био произвољан царски акт (transferred... tamquam patriarchae — „као патријарха“), и да је то довело до губитка контроле над источним Илириком (Illyricum), укључујући Солун као центар.

Додатни контекстуални цитати из исте биографије (Vita Gregorii III) о флоти која је требало да ухвати папу: „Misit [Leo] classem ad capiendum papam Gregorium et adducendum Constantinopolim... sed tempestate periit classis.“ (Цар је послао флоту да ухвати папу Григорија и одведе га у Константинопољ... али је флота пропала у олуји.)

Овај пасус је најдиректнији римски доказ за догађај и међусобно се потврђује са Теофаном Исповедником (Chronographia, AM 6224), који каже да је Лав „предао Илирик под патријарха Цариграда“. LP је пристрасан (анти-иконокластички и про-папски), па Лава назива „борцем против Бога“ (pugna contra Deum), али чињеница преласка се не оспорава.

Папа Григорије III је написао неколико писама у контексту иконоборства и сукоба са Лавом III Исавром (Leo III Isaurus). Она нису директно сачувана у пуном облику у Liber Pontificalis, већ су цитирана или референцирана у каснијим колекцијама.

Постоје два писма цару Лаву III (Epistolae ad Leonem Isaurum imperatorem):

Прво писмо (око 731–732): Григорије III осуђује иконоборство и брани поштовање икона (venerari, не adorare – разликовање између поштовања и обожавања). Овде се наглашава да иконе нису идоли (као што су тврдили иконокласти), већ средство сећања на светитеље. Лав се директно назива јеретиком (devius a fide) због забране икона. То је део шире аргументације против иконокластичког едикта Лава III из 726/730. године. Ово писмо је сачувано у

фрагментима и цитирано у каснијим изворима (нпр. у *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio* од Mansi, том 12, кол. 959–966, где се помиње као одговор на Лавов едикт).¹²

Друго писмо (око 732–733): Слично, директно се бави иконокластичком политиком. Тачан латински текст није потпуно сачуван у оригиналу, али фрагменти постоје у Mansi-јевој колекцији (том 12, кол. 959 ff.)¹³ и у *Monumenta Germaniae Historica* (MGH Epistolae Karolini Aevi).

Писмо патријарху Герману I Цариградском (Epistola ad Germanum patriarcham Constantinopolitanum):

Око 731. године, Григорије III пише Герману (који је био против иконоборства, али је касније принуђен да се повуче). Ово писмо је сачувано у фрагментима и цитирано у контексту VII васељенског сабора (787).¹⁴

Ова писма нису директно о преласку Илирика (то је царски акт, а не папски), већ о иконоборству које је било узрок одмазде (укључујући прелазак јурисдикције).¹⁵

Католичка енциклопедија (1912) и савремени византолози (нпр. у Cambridge History of the Byzantine Empire) такође наводе 732. као годину када је Лав III, после екскомуникације од стране папе, прикључио све илирске епископије Цариграду.¹⁶

После преласка Солунска архиепископија је сведена на ранг митрополије под Цариградом (иако су митрополити често задржавали почасни наслов „архиепископ“).¹⁷ Митрополит Солуна постаје један од највиших у хијерархији Цариградске патријаршије (обично 2. или 3. по рангу).

Ова јурисдикција траје до данас: Солун је део „Нових земаља“ (Νέαι Χώραι) – формално под Ва-

сељенском патријаршијом, али од 1928. административно под Црквом Грчке (Патраски споразум).¹⁸

Овај догађај је био важан корак ка коначном раздвајању Источне и Западне цркве, јер је значајно умањио папску контролу над источним деловима бившег Римског царства и појачао централну улогу Цариграда.

Да се вратимо питању хришћанства на тлу данашње Србије у периоду од 610. до 873. године.

Граница између источног и западног Илирика је била административна линија која је, у позној антици, делила римску преторијанску префектуру Илирик на два дела.

Источни Илирик (касније познат као Илирик *per orientem*) обухватао је провинције: Мезију прву, Мезију другу, Дакију, Македонију, Тесалију, Ахају, Епир, Превалис и Дарданију. Повремено је укључиван и Крит.

Западни Илирик обухватао је провинције северније и западније, укључујући: Панонију, Далмацију, Норик и Рецију.

Ова подела је постала посебно значајна након поделе Римског царства 395. године, када је источни Илирик припао Источном римском царству (Византији), а западни Западном римском царству. Граница између источног и западног Илирика је ишла западно од Мезије, негде дуж линије Дрина-Дунав, одвајајући Мезију (источно) од Паноније и Далмације (западно).

Источни Илирик (лат. *Illyricum orientale*, грч. Ἰλλυρικὸν ἀνατολικόν) је као црквена и некадашња преторијанска префектура око 732. године обухватао углавном следеће области и провинције (више-мање оно што је још остало под византијском контролом после словенских и аварских упада 6–7. века):

Македонија (*Macedonia Prima и Secunda*) – центар у Солуну (*Thessalonica*), Тесалија (*Thessalia*), Епир (*Epirus Vetus и Nova*), Далмација (само приморски појас и острва – унутрашњост је углавном изгубљена), Дакија (*Dacia Mediterranea и Ripensis* – само фрагментарно, углавном источније делове), Ахаја (*Achaia* – јужна Грчка) и Крит и нека егејска острва.

У пракси је византијска контрола била реална углавном у приморју, око Солуна, у Тесалији, Ахаји и на острвима, док је унутрашњост (данашња Србија са Косовом и Метохијом, Северна Македонија и Босна) била под словенским племенима и ван ефективне контроле.¹⁹

Када је Бугарска примила хришћанство као државну религију 865. године више нема „Источног Илирика“ као јединствене јединице; уместо тога постоје мање теме (Солун, Дирахиј, Елада, Кефалонија...), а велика већина некадашњег унутрашњег Илирика је и даље ван византијске контроле.

Тема Солун (*Thema Thessalonikes*) – најважнија византијска област у региону, центар источног Илирика;

Тема Дирахиј (*Dyrrhachion*) – основана око 842. године, обухватала је обалу данашње Албаније (Драч и околина);

делови Теме Елада (*Hellas*) и Пелопонез (*Peloponnesos*) – јужније области;

Кефалонија (*Kephallenia*) – јонска острва и део западне обале;

Никопол (*Nikopolis*) – у Епиру.

У то време највећи део Балканског полуострва је ван директне византијске контроле, па да видимо шта се тамо дешава са хришћанством.

У примарним изворима (Житије Ћирилово, Житије Методијево, Солунска легенда, Фотијево писмо, папска писма Хадријана II и Јована VIII) нема ни једне реченице која каже да су Ћирило и Методије лично крштавали Словене, или да су водили масовно крштење пагана, поготово не јужно од Саве и Дунава. Они нису били ни свештеници ни епископи у тренутку доласка у Моравску (Ћирило је постао монах и презвитер тек пред смрт 869. у Риму).²⁰

Ипак, у модерној популарној и школској историји се упорно понавља фраза „покрштавали Словене“ или „апостоли Словена“ – и то није случајно. Шта тачно кажу примарни извори?

Житије Константина Ћирила (Ћирилово житије) говори о преводу светих књига, о расправама са латинским свештеницима у Венецији и Риму, о три језика (јеврејски, грчки, латински) и о потреби четвртог – словенског. Нема крштења.

Житије Методија каже да су дошли у Моравску на позив Рагислава, јер су већ постојали крштењени Словени, али да су служили Литургију на латинском (или грчком), што народ није разумео. Они уводе словенску Литургију, обучавају свештенике, превode

Свето писмо и богослужбене књиге. Нема масовног крштења.

Папа Хадријан II (868) и Јован VIII (880) дозвољавају словенску Литургију, али опет, претпоставља се да већ постоје крштени Словени који треба да разумеју службу.

У Моравској су већ постојали крштени Словени (вероватно од франачких мисионара – Пасавска и Салцбуршка црква) још пре 863. Растислав је хтео независнију цркву, не под франачким утицајем.

Зашто се онда упорно пише „покрштавали Словене“?

Постоји неколико разлога зашто се ова фраза толико усталила:

Часни назив „Апостоли Словена“ / „*Slavorum Apostoli*“. Римокатоличка црква (нарочито папа Јован Павле II у енциклици *Slavorum Apostoli* 1985.) и православна традиција користе титулу „равноапостолни“ или „апостоли Словена“. „Апостол“ у црквеном језику не значи нужно „онај који је крстио пагане“, већ „онај који је донео еванђеље неком народу“ (у смислу културе, језика, Литургије). Зато се исто каже за Светог Патрика (Ирци), Светог Бонифација (Немци), Свету Нину (Иберијци/Грузијци), иако ни они нису лично масовно крштавали.

Национално-романтичарска традиција 19. Века. У доба буђења националних свести (Палачки, Шафарик, Карацић, Јагић...) Ћирило и Методије су постали симбол „словенског препорода“. Тада се њихова улога увеличала од „доношења писмености и Литургије“ прешло се на „доношење вере“. То се задржало у уџбеницима.

Скраћивање и поједностављивање. Уместо прецизног: „Ћирило и Методије су омогућили да Словени разумеју хришћанство на свом језику, обучили прве домаће свештенике и тиме учврстили и продубили христијанизацију“, лакше је рећи „покрштавали Словене“. То звучи снажније и херојски.

Шта су Ћирило и методије заиста радили?

Превели су Свето писмо и Литургију на словенски, увели словенску Литургију у Моравској, обучили прве словенске свештенике, борили се за право Словена на језик у богослужење.

Шта им се популарно приписује, ели није тачно на основу извора?

Да су лично масовно крштавали паганске Словене, да су били први коју су Словене уопште покрстили, да су крстили Растислава, Сватоплука и сл.

Дакле, нису покрштавали пагане, него су словенско хришћанство учинили разумљивим и аутохтоним. То је огромна ствар, али није исто што и масовно крштење.

У примарним изворима који се односе на њихове ученике (Житије Климента Охридског од Теофилакта Охридског из 11. века, Кратко житије од Димитрија Хоматијана, Житије Наума Охридског и сродни текстови из Охридске школе) нема експлицитног описа масовног покрштавања пагана (тј. обраћања некадашњих идолопоклоника, или некрштених Словена) од стране Климента, Наума или других ученика Ћирила и Методија. Уместо тога, описује се оснивање школа и обучавање великог броја ученика (Житије Климента спомиње чак 3500 ученика у Охридској школи); превођење и преписивање књига, химни, молитава, житија светих; постављање свештеника и епископа; подизање цркава и манастира (нпр. манастир Св. Пантелејмона у Охриду, цркве у Девољу, манастир Св. Наума); проповедање и поучавање већ постојећег хришћанског становништва на словенском језику; борба против јереси (нпр. касније богумилства) и учвршћивање православне вере.

Бугарски кнез Борис-Михаило је већ покрстио Бугаре 864/865, а ученици стижу у Бугарску тек око 885–886. (после прогона из Моравске). Дакле, долазе у земљу која је званично хришћанска већ 20 и више година. Њихова улога је била просветитељска и организациона – да се хришћанство учини словенским, разумљивим и аутохтоним, а не да се поново крсте пагани.

Зашто се ипак често каже да су „покрштавали Словене“, или да су били „апостоли међу паганима“?

То долази из каснијих слојева:

Хагиографска претеривања. У средњовековним житијима и службама светима (нарочито од 13–14. века па надаље) њихова улога се идеализује и увеличава. Климент и Наум се називају „новим апостолима“, „просветитељима“, учитељима Словена“, што се лако протумачи као „они који су их први покрстили“.

Национално-романтичарска историја 19–20. века. У бугарској и српској историографији (Шафарик, Дринов, Јиречек, па касније и савремени уџбе-

ници) њихова делатност се представља као „коначна християнизација Јужних Словена“, јер је то био кључни тренутак када је словенски језик ушао у Цркву и када је вера постала народна.

Црквена традиција. У православној Литургији и иконографији они су „равноапостолни“ (као Света Нина за Грузију или Свети Владимир за Русију), па се наслеђе „апостолске мисије“ преноси на њих, иако примарни извори то не кажу директно.

Мешање са ранијим периодом. У 7–8. веку, било је паганских Словена у Македонији и око Охрида, али су они већином били под утицајем византијских мисија из Солуна или царских похода. До доласка Климента, велика већина је била бар номинално хришћанска (иако са много паганизма у обичајима).

Шта кажу примарни извори (Житије Климента, Наума итд.)?

Обучавали су свештенике и ученике на словенском језику; подизали су цркве и манастире у хришћанској Бугарској; писали су и преводили књиге, химне, житија; учвршћивали веру и борили се против јереси.

Шта се популарно каже, али није експлицитно у изворима?

Масовно су крстили паганске Словене у Македонији; били су први мисионари међу некршћеним Словенима; извели су „коначну християнизацију“ Јужних Словена; покрштавали су „дивље Словене“ у планинама.

Дакле, нису били мисионари међу паганима у класичном смислу (као нпр. Свети Бонифације код Германа или Свети Патрик код Ираца). Били су организатори цркве, просветитељи и преводиоци у већ (бар номинално) покрштеној средини, што је једнако важно, јер су тиме хришћанство учинили словенским и спречили да остане само латинско или грчко.

Врло је важно нагласити да нема доказа о дисконтинуитету у смислу наглог нестанка хришћанског/римско-византијског становништва јужно од Саве и Дунава и доласка „чистих“ паганских Словена који би градили своје храмове или остављали масовне трагове идолопоклонства.²¹

Шта показују налази на терену (јужно од Саве и Дунава)?

Континуитет насеља. Многи рановизантијски локалитети (Јустиниана Прима, Царичин град, Гамзиград/Felix Romuliana, Медиана код Ниша, Виминаци-

јум итд.) показују постепени прелаз у раносредњовековни период: наставак коришћења римских грађевина, црква, некропола са хришћанским гробовима, понекад са словенским материјалом (керамика типа Праг-Корчак или слична) помешаним са византијским. Нема „празнине“ или спаљених слојева праћених новим паганским слојем.²²

Нема паганских храмова или светилишта. За разлику од северних Словена (Пољска: Перуново светилиште у Перуну код Новгорода аналогно, али северније; Украјина: Збруч идол; Чешка/Пољска: више дрвених идола и светилишта на брежуљцима), јужно од Саве и Дунава (Србија, Македонија, Бугарска до одређене мере) нема откривених структура типа „погански храм“ (дрвени или камени са идолима, олтарима, жртвеницима). Нема ни масовних налаза идола, жртвених јама са животињама или људским жртвама карактеристичних за западне или источне Словене.²³

Трагови паганског култа. Оно што постоји су индиректни трагови: кремације (али ретке и мешане са инхумацијама), понеки амулети или симболи (нпр. соларни мотиви на керамици), али то се лако тумачи као фолклорна паганизација већ хришћанског становништва или мешавина са старобалканским наслеђем (трачко, илирско). Нема „новодолазећих“ паганских светилишта.

Зашто је то тако различито од севера (Пољска, Украјина, Чешка)?

Рано излагање хришћанству. Словени су долазили у већ хришћанизоване области (римско-византијски градови, цркве, епископије). Византија је задржала контролу над приморјем и градовима, а Словени су се насељавали у мешовитим зонама или као федерати/војни савезници. То је довело до брзе акултурације и християнизације (номиналне или делимичне) већ у 7–8. веку.²⁴

Материјална култура. Словенска насеља јужно су полузеमुнице са пећима, ручна керамика Праг-Корчак типа, али без монументалних паганских грађевина. Пагански култ је био отворен (на брежуљцима, код светог дрвећа, извора), без потребе за храмовима, за разлику од северозападних Словена (Балтички Словени) који су имали дрвене храмове са идолима (Аркона, Ретхра, Сзцецин) јер су дуже остали изоловани од хришћанства.²⁵

Генетика и демографија. Последње студије (нпр. 2023. Cell paper о балканским геномима) показују масовни прилив стаовништва источноевропског (словенског) порекла од 7. века, али са континуитетом старобалканског (римско-византијског) наслеђа – око 40–60% словенског генетског материјала помешаног са локалним. То указује на мешање, а не на потпуну замену староседелачког становништва.²⁶

У региону Пољске, Украјине и Чешке имамо више налаза паганских идола, светилишта и трагова кремације, док у Србији јужно од Дунава и Македонији, нема или нема откривених, а у Бугарској ти трагови су ретки (нпр. Мали идол у Преславу).

У региону Пољске, Украјине и Чешке континуитет римско-хришћанских насеља је слаб и постоји дисконтинуитет, док је у Србији јужно од Дунава и Македонији јак континуитет у градовим а и црквама, а у Бугарској делимићан (мешавина са протобугарским).

У региону Пољске, Украјине и Чешке христјанизација је каснија (9-12 век), док је у Србији јужно од Дунава и Македонији рана (7-9 век), а у Бугарској званично 864. године, али са ранијом присутношћу.

Све напред изнето подржава идеју да су Словени овде дошли у већ хришћански оквир, брзо се мешали са локалним становништвом и прихватили (бар формално) хришћанство, без потребе да граде своје паганске храмове. Фолклор и обичаји (слава, бадњак, видовдан, запис итд.) имају трагове паганизма, али нема доказа да је паганизам као такав имао ма какав већи значај на територији данашње Србије у периоду од око 610. до 873. године.

Када говоримо о раној христјанизацији Словена морамо се осврнути на још једну чињеницу. Постоји теза о само два (или екстремно малом броју) класичних словенских кремационих гробова са урnama у Војводини и она се уклапа у ширу слику коју су раније наглашавали и Јанковић, Гарашанин и други са Филозофског факултета. Та два гроба се обично везују за Нови Сланкамен (Срем) и можда још један изоловани налаз (нпр. Војка или сличан), са керамиком словенског типа (Праг-Корчак хоризонт или варијанте), датираним у 7–8. век.

Ако се полази од класичне слике да су Словени у 6–7. веку масовно досељавали са обичајем кремације (као што је то случај код Западних и Источних Словена, где имамо стотине/хиљаде урни), онда је у Подунављу (посебно јужно од Дунава/Саве) тај обичај готово потпуно одсутан или сведен на трагове. У Војводини је присутан, али у минималном обиму, што наводи на питања:

Да ли је досељавање било мањег обима него што се мислило?

Да ли је словенска популација била мешана са Аварима/локалним становништвом одмах по доласку?

Или је хришћанизација одиграла кључну улогу у брзом напуштању кремације?

Теза о, бар почетку, хришћанизације Словена још док су била на простору данашње Војводине по мишљењу већине истраживача „је врло вероватно најреалније и сасвим логично решење“ и прихваћена је у делу савремене литературе. На чему почива ова теза, осим на одсуству гробова са спаљеним покојницима?

У Срему (Сирмијум/Сремска Митровица) постоји континуитет хришћанске традиције од 4–6. века (византијски утврђени градови, епископат, базилике).

Авари су у 7. веку контролисали Панонију, али су Словени били у контакту не само са њима већ и са староседелачким становништвом које је било христјанизовано.

Византијски извори (нпр. Константин Порфирогенит, Теофилакт Симоката) помињу да су неки Словени у Подунављу били под утицајем хришћанства још пре масовнијег досељавања на Балкан.

Кремација је пагански обичај, чим група прихвати хришћанство (или бар његове елементе), прелази на инхумацију (скелетно сахрањивање), оријентацију запад–исток, без прилога итд. То се десило веома брзо код Јужних Словена (за разлику од северних, где је кремација трајала дуже).

Нажалост, многи истраживачи данас избегавају прејакe тврдње о „раној хришћанизацији Словена у Панонији“, јер то лако може да се протумачи као покушај „померања“ хронологије или умањивања досељеничког елемента, што доводи до поларизације. Тема је и даље „врућа“, а консензус о брзој хришћанизацији у контактним зонама (као Војводина/Срем) постоји, али се не истиче гласно у сваком раду да би се избегле непотребне контроверзе. То не значи да је теза погрешна, напротив, она је међу реалнијим објашњењима зашто кремација нестаје тако брзо и практично је нема јужно од Саве и Дунава.

Уместо закључка

Прелазак Солунске архиепископије под јурисдикцију Цариградске патријаршије око 732–733. године, за време цара Лава III Исавра, представљао је кључни корак у реорганизацији црквене структуре на Балкану, директно повезан са иконоборском кризом и политичким сукобом са Римом. Овај једностранни царски акт, потврђен примарним изворима као што су Теофан Исповедник (*Chronographia*, AM 6224 ≈ 731/732) и *Liber Pontificalis* (*Vita Gregorii III*), пренео је контролу над источним Илириком (укључујући Солун као центар), Сицилијом и Калабријом са папске на цариградску јурисдикцију, као одмазду за папске синоде против иконоборства (730–732). Датум 732/733. остаје доминантан у модерној византологији (нпр. Anastos 1957), упркос повременим предлозима за касније време (нпр. Grumel), јер га најбоље подржавају хронолошки и контекстуални докази.

Овај прелазак имао је дугорочне последице за хришћанство на тлу данашње Србије у периоду од VII до IX века (610–873). Источни Илирик, као црквена јединица под Цариградом после 732/733, обухватао је углавном приморске и јужне области (Македонија, Тесалија, Епир, Ахаја, делови Дакије и Далмације), док је унутрашњост Балкана (данашња Србија јужно од Саве и Дунава, Косово, Метохија, Северна Македонија, Босна) била ван ефективне византијске контроле, под словенским племенима.

Историјски извори и археолошки докази указују на континуитет хришћанског присуства у овим унутрашњим областима, а не на дисконтинуитет са наглим доласком „чистих“ паганских Словена. Рановизантијски локалитети (нпр. Јустиниана Прима/Царичин град, Гамзиград/*Felix Romuliana*, Медиана код Ниша, Виминацијум) показују постепени прелаз у раносредњовековни период: наставак коришћења римских грађевина, цркава и некропола са хришћанским гробовима, често помешаним са словенским материјалом (керамика Праг-Корчак типа). Нема доказа о „празнинама“, масовним спаљивањима или новим паганским слојевима.

Посебно је значајно одсуство паганских храмова или светилишта јужно од Саве и Дунава – за разлику од северних Словена (Пољска, Украјина, Чешка), где су откривени идоли, жртвеници и дрвена светилишта. Индиректни трагови (ретке кремације, соларни мотиви на керамици) тумаче се као фолклорна паганизација већ хришћанског становништва или мешавина са старобалканским (трачким, илирским) наслеђем, а не као докази доминантног паганизма новодошлих Словена.

Генетички подаци (нпр. Olalde et al. 2023) потврђују масовни прилив људи источноевропског (словенског) порекла од VII века, али са значајним континуитетом старобалканског (римско-византијског) наслеђа, 30–60% словенског генетског доприно-

са помешаног са локалним. Ово указује на постепено мешање, а не на потпуну замену становништва, што је омогућило брзу (номиналну) християнизацију у 7–9. веку.

Тирило и Методије, као и њихови ученици (Климент, Наум), нису били мисионари који су масовно крштавали пагане јужно од Саве и Дунава. Примарни извори (житија, папска писма) наглашавају њихову улогу у преводу Светог писма и Литургије на словенски, обучавању свештеника, оснивању школа и организацији цркве у већ (бар формално) хришћанској средини (после Борисовог крштења 864/865. у Бугарској). Популарна фраза „покрштавали Словене“ потиче из хагиографских претеривања, национално-романтичарске традиције 19. века и црквене титуле „равноапостолни“, али није експлицитно поткрепљена изворима.

У закључку, да поновимо, хришћанство на тлу данашње Србије у VII–IX веку није било прекинуто доласком Словена, већ се развијало кроз континуитет са римско-византијским наслеђем, постепено мешање са словенским елементима и номиналну християнизацију у мешовитим зонама. Ово је омогућило да се вера брзо integriше у словенску културу без потребе за масовним обраћењем пагана или изградњом паганских храмова, што се јасно огледа у археолошким налазима и одсуству паганских материјалних трагова. Фолклорни елементи (слава, бадњак, видовдан, записи) носе трагове претхришћанских обичаја, али паганизам није имао доминантан институционални значај у овом периоду. Овај процес поставио је темељ за каснију самосталну српску цркву под Светим Савом.

НАПОМЕНЕ:

¹ Catholic Encyclopedia (1912), s.v. „Thessalonica“.

² Duchesne, L., „L'Illyricum ecclésiastique“, *Byzantinische Zeitschrift* 1 (1892), 531–550.

³ Anastos, M. V., „The Transfer of Illyricum, Calabria and Sicily to the Jurisdiction of the Patriarchate of Constantinople in 732–733“, *Studi Bizantini e Neellenici* 9 (1957), 14–31.

⁴ Theophanes Confessor, *Chronographia* (ed. de Boor), под год. 732/733.

⁵ Theophanes, *ibid.*; Anastos (1957), 14–31.

⁶ Mango, C. & Scott, R. (trans.), *The Chronicle of Theophanes Confessor* (Oxford 1997), 565–566 (са напоменама о хронологији и паралелама у *Liber Pontificalis*).

⁷ „...καὶ τὰ πατριμόνια τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐν Σικελία καὶ Καλαβρία ἀφεῖλετο, καὶ τῇ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ὑπέταξεν, καὶ τὸν Ἰλλυρικόν...“ De Boor, C. (ed.), *Theophanis Chronographia*, vol. 1 (Leipzig 1883), 409–410.

⁸ Anastos (1957), класични рад који брани рани датум на основу Теофана и других.

⁹ *Liber Pontificalis* (живот Григорија III); уп. Vailhé, S., „Annexion d'Illyricum au patriarcat œcuménique“, *Échos d'Orient* 14 (1911), 29–36.

¹⁰ *Liber Pontificalis* (LP) је примарни римски извор за овај догађај, написан у 8. веку (састављен близу догађаја, са каснијим допунама). Најважнији пасус се налази у *Vita Gregorii III* (Живот Григорија III). Критичко издање је Louis Duchesne, *Le Liber Pontificalis. Texte, introduction et commentaire*, том 1 (Paris 1886–1892), стр. 415–425 (за живот Григорија III).

¹¹ Ово је реконструисани/стандардни облик; тачан текст у Duchesne-у је близу овога, са малим варијацијама у рукописима. У неким издањима се понавља у контексту живота Григорија III или Захарија. Тачан латински текст (из Duchesne-овог издања, стр. 416–417): „Eodem tempore Leo imperator, audiens quod synodus a Gregorio papa contra suam fidem facta fuisset, patrimonia ecclesiae Romanae in Sicilia et Calabria abstulit et sub iurisdictione patriarchae Constantinopolitani posuit. Et ecclesiam in Calabria, Sicilia et Illyrico de iurisdictione episcopi Romani tamquam patriarchae transtulit in iurisdictionem patriarchae Constantinopolitani.“

¹² „...imagines et figuras sanctorum... non adorare, sed venerari... Leo imperator... a fide devius...“ („...против иконокласта... слике нису идоли... већ спомен светих... Лав је јеретик...“) Mansi, том 12, кол. 959–960, приближно. Манзи том 12 се углавном бави актима VII васељенског сабора (Никејског II, 787), где се цитирају ранији документи из 8. века, укључујући фрагменте писама Григорија III (и Григорија II) као сведочанства против иконоборства. Пуни текстови нису сачувани; Манзи их реконструира на основу ранијих колекција (нпр. из Acta Conciliorum или папских регистра). Најчешће цитирани фрагменти су они који се преклапају са писмима Григорија II (715–731), која су потпунија и често се мешају у секундарној литератури (нпр. PL 89, кол. 495–521 за Григорија II). Григорије III је наставио исту полемику, али његова писма су мање сачувана. У Манзију (том 12, кол. 976D) се помиње и „Epistola XIII“ или слични референце на полемику против Лава, али то је више контекст него пуно писмо. Савремени византолози (нпр. у Anastos 1957 или Speck 2003) наводе да су ова писма била полемичка и кратка, фокусирана на одбрану икона и осуду Лавове интервенције у црквеним питањима.

¹³ „...contra iconoclastas... imagines non sunt idola... sed memoria sanctorum... Leo haereticus...“ „...против иконокласта... слике нису идоли... већ спомен светих... Лав је јеретик...“ Овде се наглашава да иконе нису идоли (као што су тврдили иконокласти), већ средство сећања на светитеље. Лав се директно назива јеретиком због забране икона.

¹⁴ „...adversus iconoclastas... Germanus patriarcha...“ (Григорије подржава Германа у борби против иконокласта.) У Mansi-ју (том 12, кол. 1073 ff.) и у MGH Epp. Karolini Aevi.

¹⁵ Mansi, том 12; MGH Epp. III.

¹⁶ Catholic Encyclopedia (1912); Cambridge History of the Byzantine Empire, ch. „State of Emergency (700–850)“.

¹⁷ Le Quien, Oriens Christianus, II, 27–66.

¹⁸ Споразум из 1928. између Васељенске патријаршије и Цркве Грчке.

¹⁹ Curta, Florin. 2001. *The Making of the Slavs: History and Archaeology of the Lower Danube Region, c. 500–700*. Cambridge, 120–150; Fine, John V. A., Jr. 1983. *The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 25–35.

²⁰ Погледај критичко издање: П. А. Лавров, Материјали по историји возникновения древнейшей славянской письменности (Ленинград: Издательство Академии наук СССР, 1930), 1–40 (текст Житија Константина); уп. Otto Kronsteiner, „Der altslawische Wortschatz der byzantinischen Missionare und seine slawische Übersetzung“, Wiener slavistisches Jahrbuch 31 (1985): 105–124 (за лингвистичке аспекте); стандардна словенска издања у серији „Климент Охридски: Събрани съчинения“, т. 3 (София: БАН, 1973–).

²¹ Curta, Florin. 2006. *Southeastern Europe in the Middle Ages, 500–1250*. Cambridge, 45–70; Kazanski, Michel. 2020. *Les Goths (IIIe–VIIe siècles apr. J.-C.)*. Paris.

²² Bavant, Bernard. 2004. „Caričin Grad (Justiniana Prima): Une ville nouvelle pour une nouvelle société?“ In *Urban and Religious Spaces in Late Antiquity and Early Byzantium*, edited by Bryan Ward-Perkins, 1–20 (Caričin Grad / Justiniana Prima); Jeremić, Vladimir, and Marko Ilić. 2018. „The Danube Limes in Serbia: Recent Archaeological Research.“ *Starinar* 68: 45–68.

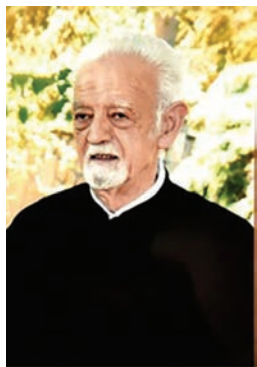
²³ Váňa, Zdeněk. 1992. *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha.

²⁴ Fine, John V. A., Jr. 1983. *The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 50–60; Curta, Florin. 2001. *The Making of the Slavs: History and Archaeology of the Lower Danube Region, c. 500–700*. Cambridge.

²⁵ Ivakhiv, Adrian. 2005. „The Revival of Ukrainian Native Faith.“ In *Native Faith and Neopagan Religions in Central and Eastern Europe*, edited by Kaarina Aitamurto and Scott Simpson, 209–239; Gasparini, Evel Gasparini. 2013. „Slavic Religion.“ In *Encyclopedia of Religion*, 2nd ed., vol. 12, edited by Lindsay Jones, 8450–8455.

²⁶ Olalde, Iñigo, et al. 2023. „A Genetic History of the Balkans from Roman Frontier to Slavic Migrations.“ *Cell* 186 (25): 5472–5485.e9 (Cell paper on Balkan genomes).

УСНУО У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ДРАГИША ЈЕЛИЋ

Протојереј ставрофор Драгиша Јели рођен је 24. априла 1936. године у Азањи од оца Боровоја, земљорадника и мајке Радмиле, домаћице. После основне школе, коју је завршио у Азањи, и паланачке гимназије, прота Драгиша је уписао Богословију у Београду 1954. Године, коју је завршио са одличним успехом и примерним владањем.

У брак са Наталијом, рођеном Кеџић, ступио је 1959. године, када је и рукоположен од стране блажене успомене Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Валеријана. Прва парохија на којој је службовао овај врли посленик на Њиви Господњој је била трешњевичка парохија у оквиру

орашачког архијерејског намесништва од 1959. до 1962. године. Након тога, отац Драгиша Јелић служио је у Азањи од 1962. до 1971. године, а затим прелази у Враново, где остаје годину дана. Потом прота Драгиша одлази у Липе где остаје до 1980. Године, када прелази у Азању где остаје до мировине.

Године 1994. Протојереј ставрофор Драгиша Јелић одликован је напрсним крстом приликом освећења цркве Симеона Мироточивог у Грчцу. За четрдесет две године пастирствовања у поменутих местима отац Драгиша доста је урадио и многа је збивања доживео и преживео. У браку са Наталијом, има сина Владимира и кћер Надежду, удату за свештеника Милета Миловановића.

Опело у цркви Светих Бесребреника Козме и Дамјана и сахрана протe Драгише Јелића су одржани 4. фебруара 2026. године у Азањи.

Бојана Никодијевић

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ СА СЕДНИЦЕ ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

На дан када Црква прославља Светог свештенумученика Климента Анкирског, 5. фебруара 2026. године, Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Господин Јован служио је Свету Литургију у крагујевачкој катедралној цркви Успења Пресвете Богородице, током које су произнесене молитве призива Светог Духа за благословен рад Савета Шумадијске епархије чије је пленарно заседање одржано након Литургијског сабрања у Владичанском двору у Крагујевцу.

На седници су чланови Савета, клирици и лаици, разговарали са својим Архиепископом о томе шта је све остварено у свим доменима црквеног живота у Шумадијској епархији током 2022. године, али и о томе, како, ако Бог допусти, унапредити оно што је недовршено (Тит 1, 5).

Богом поверену свештеничку, учитељску и пастирску власт која се заснива на служењу и молитви, Владика Господин Јован је видљиво остваривао предстојавајући Евхаристијским сабрањима. Тако је у 2025. години, тридесет трећој своје архиепископске службе, одслужио 349 Светих Литургија. Имајући у виду заповести светих Сабора да предстојници Црква треба да сваки дан, а посебно у дан Господњи, поучавају сав клир и народ речима благочешћа, бирајући из Божанственог Писма мисли и расуђивања о истини и да се држе установљених одлука и предања богоносних Отаца (19. канонско правило Трулског сабора), и Митрополит шумадијски је кроз проповеди подсећао свештенство, монаштво и верни народ смислу и начину хришћанског живота. Распоред богослужења је унапред утврђен и канонске посете архиепископа равномерно су распоређене по свим парохијама и манастирима.

Митрополит Јован је током 2025. године освештао две новоподигнуте цркве са иконостасима (Светог Нектарија Егинског у комплексу крагујевачког Универзитетско-клиничког центра и Појаса Пресвете Богородице у манастиру Венчацу) и један параклис у Дому за старе у Јагодини. Нови иконостас добила је црква Светог Николе у Ковачевцу код

Младеновца. У три насеља (Крћевцу, Трмбасу, Урсулама), освештавањем темеља, почело је подизање нових парохијских храмова, док се манастирска црква гради у Ћелијама, а почела је и обнова средњовековног манастира Кастаљана. И током прошле године више парохија и манастира добили су и друге црквене објекте, капеле за прилагање свећа, крстове, звона, живописе, парохијске домове и манастирске конаке.

Као и ранијих година, и 2025. године Митрополит Господин Јован је рукополагао кандидате у

свештеничке чинове: рукоположена су три кандидата у ђаконски чин, три у ђаконски и свештенички, три ђакон су постали свештеници. Један монах је примио јерођаконски чин, док је један јерођакон рукоположен у чин јеромонаха. Сходно заслугама, било је и одговарајућих унапређења у свештеничкој служби, као и других црквених признања.

У први разред богословија СПЦ за школску 2025/2026. годину примљено је осам ученика, док је њих шест завршило ову школу. На богословске факултете примљено је девет матураната, а постдипломске студије уписала су два дипломаца. На Академију за уметност и конзервацију уписано је четири кандидата.

На основу извештаја архиепископских намесника и личног увида у експозеу је истакнуто да се црквено-административне књиге у највећем броју воде уредно, храмови и порте држе се у пристојном стању, црквеноопштински одбори обављају дужности у оквирима својих овлашћења, док се материјално-финансијски послови воде у складу са црквеним прописима.

Тренутно, Епархија има 208 парохија. Њих шест се опслужује због малог број житеља, а упаражњених је такође шест. Број парохија које нису у стању да материјално издржавају свештеник сваке године се увећава и прошле године било их 34 – у њима парохијски свештеници примају помоћ из наменског фонда. У Шумадијској епархији служи 201 свештеник и 19 ђакон у 132 парохијска и 78 филијалних храмова.

Гради се у овом периоду још 19 нових цркава и 18 парохијских домова. Манастира у Шумадијској епархији има 28 (11 мушких и 14 женских), а број житеља се благо увећава. Два манастира се гради (Сибница и Света Петка у Неменикућама), а један обнавља (Кастаљан).

Знатан део свог излагања на седници Епархијског савета Владика Јован посветио је бризи Цркве, односно Шумадијске епархије за породице и појединце који имају егзистенцијалне тешкоће, материјалне или духовне. Кроз осам епархијских фонодова и преко „Човекољубља“ обезбеђује се материјална и финансијска помоћ потребитим, али се врло плодотворно сарађује и са установама које се старају о грађанима са посебним потребама. Такође, и заједница „Земља живих“ у Брајковцу, у којој под црквеним надзором живе млади са наркоманским искуством, има посебну пажњу, како у смислу духовне утехе, тако и што им се обезбеђују одговарајући услови за живот. Изузетно позитивне резултате показује и Дом Светог Василија Великог у Маршићу у којем свакодневно свој мира налази више десетина деце са посебним потребама.

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ДЕЈАН МАНДЕЛЦ (1973-2026)

У суботу 14. 2. 2026. преминуо је младеновачки сликар, графички дизајнер и иконописац Дејан Манделц, који је дуги низ година графички уређивао наше епархијско гласило Каленић и давао му препознатљив и у Српској православној Цркви јединствен изглед, такође је графички уредио и припремио за штампу велики број књига у издању Епархије шумадијске.

Дејан је завршио основну и техничку школу у Младеновцу. Студирао је дизајн на Вишој Политехничкој школи у Београду и иконопис на Академији СПЦ за уметност и конзервацију. Аутор је иконостаса у капели Покрова Пресвете Богородице у Саранову, храму Светог апостола Томе у Јеловику, храму Светог великомученика Георгија у Смедереву и иконостаса храма Христовог Вазнесења у Белој Паланци... Самосталне изложбе: Младеновац (2004), Сопот (2005), Панчево, галерија ПСС (2005), Младеновац

Харитативни рад Епархије шумадијске остварује се и преко Верског добротворног старатељства Епархије шумадијске Свети Јован Милостиви чији је превасходни циљ пружање помоћи социјално угроженим породицама и појединцима који нису у могућности да обезбеде основне потребе за живот.

Чланови Епархијског савета прихватили су и уз похвале одобрили финансијско пословање у Епархији.

Многе мисијске делатности које се обављају у Шумадијској епархији, као што су издавање књига у Издавачкој установи „Каленић“, излагање епархијског часописа „Каленић“, функционисање епархијске радио станице „Златоусти“, централног епархијског продајно-складишног центра, предузећа које се стара о епархијском шумском газдинству и епархијске поклоничке агенције (Фонда „Ходочашће“) добиле су позитивну оцену Архиепископа, али и чланова Епархијског савета, уз сагласност свих да се свака од ових делатности може још више унапређивати.

Све идеје чланова Епархијског савета како је требало радити у прошлости, односно шта треба унапредити у овој и следећим годинама прилежно су узете у разматрање, а Митрополит шумадијски Господин Јован је посебно замолио све чланове Епархијског савета да у овој години учине додатни напор на унапређењу целокупног црквеног живота у Епархији шумадијској.

Информативна служба Епархије шумадијске

(2007), Београд, клуб Боготражитељ (2007), Београд, Инт. преес центар (2007), Младеновац (2010), Чикаго (2012), Москва (2017), Младеновац, (2018, са Р. Маринковићем)...

Организовао је и водио бројне радионице и курсеве иконописа при Центру за културу у Младеновцу и Школи иконописа манастира Тресје.

Аутор је две монографије: „Живот и стваралаштво Михаила Миловановића у Младеновцу“ и „Црквена уметност у општини Младеновац“ (2019, заједно са Р. Маринковићем).

Радио је у техникама јајчане темпере, акрилика, енкаустике и дубореза. Поред иконописа бави се и графичким дизајном, фотографијом, рестаурацијом и конзервацијом, превожњем и писањем, израдом каталога... Ликовно и графички је уредио велики број књига и публикација. Аутор је филмова: „Манастир Дивљана – Рестаурација икона“ и „Радионица иконописа – Сликање лика Христовог“, објављеног на DVD-у, у издању Центра за културу Младеновац (2007).

Иза себе је оставио супругу Јасмину, кћерку Анастасију и сина Лазара.

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ**Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Господин Јован****благоизволео је у периоду од 1. децембра 2025. године до 31. јануара 2026. године:****Осветити:**

Нови иконостас и престоње иконе за храм Преноса моштију Светог Николе у Ковачевцу, Архијерејско намесништво младеновачко, 6. децембра 2025. године;
Звоно за манастирски храм Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу, 20. децембра 2025. године;
Фрескопис храма Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 9. јануара 2026. године.

Рукопроизвести у чин ипођакона:

Мирослава Анђелковића из Крагујевца.

Рукоположити:

Јерођакон Сионија (Зорића) у чин јеромонаха 4. јануара 2026. године у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;
Ђакон Александра Ђорђевића у чин свештеника 9. јануара 2026. године у храму Светог Саве у Крагујевцу;
Николу Иванковића у чин ђакон 24. новембра 2026. године, а у чин свештеника 17. јануара 2026. године у храму Светог великомученика Георгија у манастиру Ћелије.

Одликовати:

Чином протојереја:

Протонамесника Немању Младеновића, привременог пароха Прве аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;
Протонамесника Бранислава Матића, привременог пароха Четврте аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Достојанством протонамесника:

Јереја Ивана Антонијевића, привременог пароха Друге аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;
Јереја Александра Мирковића, привременог пароха Треће аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Достојанством синђела:

Јеромонаха Мардарија (Јокића), сабрата манастира Светог великомученика Георгија – Ћелија у Ћелијама;

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Срђана Рацковића из Младеновца;

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Миомира Пљакића из Крагујевца;

Ивана Костића из Крагујевца;

Орденом Војска Карађорђа:

Игора Пејковића из Крагујевца;

Архијерејском граматом признања:

Марију Милутиновић из Крагујевца;

Душицу Бибус из Крагујевца;

Јелицу Љубић из Крагујевца;

Мирослава Брковића из Крагујевца;

Јелену Милосављевић из Крагујевца;

Мирјану Александровић из Крагујевца;

Милену Пауновић из Крагујевца;

Црквеноопштински управни одбор ЦО аеродромске;

Архијерејском граматом захвалности:

Драгану Ристић Савић;

Верицу Кузмановић;

Владимира Милосављевића из Крагујевца;

Зорана Милосављевића из Крагујевца;

Високопреподобну монахињу Нектарију, игуманију манастира Келнића;

Зорана Васиљевића из Крагујевца;

Аниту Вуловић из Крагујевца;

Зорана Марковића из Крагујевца;

Протојереја ставрофора проф. др Зорана Крстића;

Драгослава Томовића из Крагујевца;

Породицу Јаковљевић из Крагујевца;

Породицу Вујичић из Крагујевца;

Бојана Пауновића из Крагујевца;

Дејана Лазаревића из Крагујевца;

Александра Насића из Крагујевца;

Породицу Голубовић из Крагујевца;

Петра Божовића из Крагујевца;

Горана Лукића из Крагујевца;

Дарка Живковића из Крагујевца;

Ђорђа Ђорђевића;

Милоша Максимовића;

Марију Радојевић из Крагујевца;

Славишу Јевтића из Јагодине;

Архијерејском захвалницом:

Милана Бабића из Крагујевца;

Игора Кочовића из Крагујевца;

Протонамесника Александра Сенића;

Протонамесника Рашка Стјепановића;

Милутина Тодорића.

Поставити:

Јереја Јована Младеновића, привременог пароха Друге баточинске парохије при храму Рођења Пресвете Богородице у Баточини, на дужност старешине храма Рођења Пресвете Богородице у Баточини, Архијерејско намесништво лепеничко;

Монахињу Исидору (Шолак), сетру манастира Светог великомученика Георгија на Липару, на дужност намеснице манастира Светог великомученика Георгија на Липару;
Јереја Александра Ђорђевића на дужност привременог пароха Треће аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;
Јеромонаха Сионија (Зорића) на дужност настојатеља манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају.

Причислити:

Јеромонаха Сионија (Зорића) братству манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају.

Преместити:

Јереја Александра Мирковића, привременог пароха Треће аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, на дужност привременог пароха Осме крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Поверити у опслуживање:

Протојереју Живомиру Газдићу, пензионисаном парохиу сабаначко-ратковићком, упражњену парохију сабаначко-ратковићку при храму Свете великомученице Марине у Горњој Сабанти, Архијерејско намесништво левачко.

Разрешити:

Јереја Александра Мирковића даље дужности привременог пароха Треће аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко; Братство Саборног храма Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу даље дужности опслуживања упражњене Осме крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Игумана Серафима (Ракановића) даље дужности настојатеља манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају.

Примити у свезу клира:

Јерођакон Сионија (Зорића) из свезе клира Архиепископије београдско-карловачке.

Покренути црквеносудски поступак:

Против Игумана Серафима (Ракановића), бившег настојатеља манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају, и именованог ставити под забрану свештенослужења до окончања црквеносудског поступка.

Пензионисати:

Протојереја Живомира Газдића, привременог пароха сабаначко-ратковићке парохије при храму Свете великомученице Марине у Горњој Сабанти, Архијерејско намесништво левачко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј ставрофор Радмило Стефановић, пензионисани парох аранђеловачки у Аранђеловцу; Монахиња Домника Игњатовић, игуманија манастира Светог Николе – Грнчарице.

СЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ МИТРОПОЛИТА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2025. године до 31. јануара 2026. године

ДЕЦЕМБАР 2025. ГОДИНЕ:

1. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио манастир Тресје.

2. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. децембар 2025 – Ваведење:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу.

5. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Николаја Мирликијског у Ковачевцу и осветио нови иконостас и иконе;
Присуствовао концерту на Сајму у Крагујевцу, који су организовали Црквена општина Аеродромска и свештеник Иван Антонијевић.

7. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог архангела Михаила – Старој цркви у Јагодини;

8. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац и пререзао славски колач свештенику Александру Сенићу, старешини Сушичке цркве у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

9. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Пререзао славски колач на Медицинском факултету у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио протојереја ставрофора проф. др Зорана Крстића поводом крсне славе.

10. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у крагујевачком насељу Белошевцу;
Обишао радове на конаку у манастиру Дивостину;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. децембар 2025:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

13. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама – Крагујевац;
Посетио у Белом двору у Београду престолонаследника Александра Карађорђевића поводом крсне славе.

14. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци.

15. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац;

У цркви Светог Димитрија у Лазаревцу служио помен погинулима у Колубарској битци;

У цркви Светих Срба у Степојевцу утврдио распоред за живописање.

16. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Сушици – Крагујевац; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. децембар 2025 – Никољдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Светог Николаја Мирликијског – Грнчарици.

20. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу и осветио звона за манастирску цркву.

21. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац.

22. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. децембар 2025:

Служио Литургију и опело игуманији Домники у манастиру Грнчарици.

25. децембар 2025:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Примио градоначелника Крагујевца Николу Дашића и директорку Завода за смештај одраслих лица Мале Пчелице у Крагујевцу др Данијелу Настић Симовић.

27. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Сретења Господњег у Раљи.

28. децембар 2025:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу.

29. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Аеродрому – Крагујевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Сушици – Крагујевац; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. децембар 2025:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници; Посетио са игуманом манастира Ћелије и архијерејским намесником космајским протом Љубишом Смиљковићем, и протом Гораном Лукићем манастир Тресје и сагледао тренутно стање у манастиру;

Посетио манастир Павловац.

ЈАНУАР 2026. ГОДИНЕ:

1. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у манастиру Липару и монахињу Исидору, сестру овога манастира, поставио за намесницу.

4. јануар 2026:

Служио Литургију у Саборном храму у Крагујевцу и у току литургије рукоположио јерођакон Сионија Зарића у чин јеромонаха;

Поделио поводом празника Оци поклоне деци.

5. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. јануар 2026 – Бадњи дан:

Служио Литургију Светог Василија Великог у Саборном храму у Крагујевцу;

Учествовао у уношењу бадњака у Владичански двор у Крагујевцу;

Служио велико повечерје са петохлебницом и јутарње богослужење;

Присуствовао налагању бадњака у порти Саборне цркве.

7. јануар 2026 – Божић:

Служио Литургију у Саборном храму у Крагујевцу;

Приредио за народ послужење у Владичанском двору.

8. јануар 2026 – Сабор Пресвете Богородице:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову.

9. јануар 2026 – Свети архијакон Стефан:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром.

10. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Јагодини;

Председавао седници са архијерејским намесницима Епархије шумадијске;

Обишао радове на живописању Старе цркве у Јагодини.

11. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Барајеву.

12. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

13. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Сушици – Крагујевац; Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио опело у цркви Васкрсења на гробљу Бозман у Крагујевцу др Данијели Цветковић.

14. јануар 2026 – Обрезање Господње и Свети Василије Велики:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Василија у Маршићу.

15. јануар 2026:

Служио Литургију и годишњи помен монахињи Серафими у манастиру Ралетинцу.

16. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао испите кандидатима за рукоположење.

17. јануар 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач игуману Евстатију у манастиру Ћелије; у току литургије рукоположио ђакон Николу Иванковића у чин презвитера, а сабрата овог манастира јеромонаха Мардарија Јокића одликовао чином синђела;

У манастиру Тресјама јеромонаха Сионија Зарића поставио за новог игумана овог манастира и одржао састанак са братством.

18. јануар 2026:

Служио Литургију и велико водоосвећење у Саборном храму у Крагујевцу;

Служио у Саборној цркви повечерје са петохлебницом.

19. јануар 2026 – Богојављење:

Служио Литургију Светог Василија Великог и велико водосвећење у Саборном храму у Крагујевцу;

Благословио пливаче за Часни крст на Шумаричком језеру.

20. јануар 2026 – Сабор Светог Јована Крститеља:

Саслуживао на Литургију коју је служио Његова Светост Патријарх српски Господин Порфирије у Саборној цркви у Београду;

Био на слави код Патријарха Господина Порфирија.

21. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у крагујевачком насељу Белошеvcу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

22. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Присутствовао промоцији зборника „850 година од рођења Светог Саве“ у крпти храма Светог Саве у Београду.

23. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. јануар 2026:

Служио Литургију у Саборном храму у Крагујевцу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. јануар 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу;

Предводио Светосавску свиту у Аранђеловцу.

26. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

У цркви у Ракитову утврдио распоред за живописање капеле;

Обишао радове на живописању Старе цркве у Јагодини;

Служио бденије у храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини;

Присутствовао Светосавској академији у позоришту у Јагодини.

27. јануар 2026 – Свети Сава:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;

Осветио славске колаче по крагујевачким школама;

Присутствовао Светосавској академији у Дому гарде на Топчидеру.

28. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. јануар 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. јануар 2026:

Служио Литургију и четрдесетодневни парастос блаженопокојеној монахињи Домники у Манастиру Грнчарици.

31. јануар 2026:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедеревској Паланци;

У цркви Вазнесења Господњег у Голобоку утврдио радове на реконструкцији;

Утврдио распоред за живописање цркве Рођења Пресвете Богородице у Баточини.

ДЕЧИЈА СТРАНА

КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА

Свети Владика Николај Велимировић

СВЕТИ САВА, АРХИЕПИСКОП СРПСКИ

Свети Сава је Син Стефана Немање, великог жупана српског, рођен 1169. године. Као младић жудео за духовним животом, због чега је одбегао у Свету Гору, где се замонашио и са ретком ревношћу прошао цео подвижнички устав. Немања последује примеру сина, те и сам дође у Свету Гору, где се замонаши и умре као монах Симеон. Сава је издејствовао код цара и патријарха независност српске Цркве, и постао први Архиепископ српски. Подигао је, заједно са оцем својим, манастир Хиландар, а потом и многе друге манастире, цркве и школе по земљи српској. Путовао је у два маха на поклоњење светињама у Светој Земљи. Мирио браћу своју, завађену око власти; мирио Србе са суседима њиховим, и стварајући српску Цркву, стварао је кроз то српску државу и културу. Уносио је мир међу све балканске народе и радио је на добру свију, због чега је и био поштован и вољен од свију Балканаца. Народу српском он је дао хришћанску душу, која није пропала са пропашћу државе српске. Скончао у Трнову у време цара Асена, разболевши се после службе Божје на Богојављење, 12. јануара 1236. године. Тело му пренео краљ Владислав у Милешево, одакле га Синан-паша дигне и спали на Врачару у Београду, 27. априла 1595. године.

Из Охридског пролога

Био си вођа, првпрестолник и учитељ пута који води у живот. Када си дошао, светитељу Саво, најпре си твоје отацтво просветио и препорудивши га Духом Светим, као дрвета маслинова, засадио си у духовном Рају најсветију твоју децу. Због тога, као равног Апостолима и светитељима, поштујући те молимо: Моли Христа Бога да нам дарује велику милост.

Тропар, глас 3.

*Наставниче
Православља,
учитељу побожности и
чистоте, свећњаче васељене,
богонадахнути украсу архијереја,
Свети Саво премудри, учењем твојим
све си просветио, свирало духовна, моли
Христа Бога, да спасе душе наше.*

Тропар други, глас 8.

*Као великог просветитеља и друга
Апостола, прославља те Црква твог
народа, преподобни. Но, као онај који има
слободу пред Христом, молитвама
својим спаси нас од
свих невоља, да би ти клицали:
Радуј се, оче Саво богомудри!
Кондак, глас 8.*

НАГРАЂЕНИ ЛИТЕРАРНИ РАД НА СВЕТОСАВСКОМ ТЕМАТУ У ЈАГОДИНИ

Архијерејско намесништво Беличко традиционално расписује конкурс за најбољи литерарни рад за ученике средњих школа у Јагодини. Тако је било и ове школске 2025/2026. године.

Ученици су након тромесечја првог полугодишта били у прилици да пишу инспирисани ликом и делом првог српског Архиепископа и просветитеља Светог Саве, одговарајући на једну од три теме које су им понуђене у оквиру конкурса.

Стручна комисија са Факултета педагошких наука Универзитета У Крагујевцу у Јагодини у саставу: Илијана Чутура, Нина Живковић и Бранко Илић оцењивала је пристигле радове, а високопреосвећени Митрополит Јован је уручио награду на 22. градској светосавској академији у Културном центру „Светозар Марковић“ у Јагодини, у организацији свештенства и вероучитеља Архиепископског намесништва Беличког.

Награду за најбољи рад на Светосавском темату за 2026. годину добила је Емилија Златковић, ученица 3. разреда грађевинског одсека Електротехничке и грађевинске школе „Никола Тесла“ у Јагодини. Она је свој рад прочитала у оквиру свечане академије у нешто скраћеној форми, а рад овде преносимо у целости.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ЗАВИЧАЈ У СРЦУ: САВИНА ЉУБАВ ПРЕМА ОТАЏБИНИ

Завичај није увек место које можемо показати на мапи. Он је често тиха мисао којој се враћамо, осећај припадности који не престаје ни онда када смо далеко. Завичај се не носи у коферу, већ у срцу, у свести о томе ко смо и коме припадамо. Када се говори о Светом Сави, говори се управо о таквом завичају. Његова љубав према отаџбини није била пролазно осећање, већ дубоко укореењена одговорност која је обележила цео његов живот.

Свети Сава, рођен као Растко Немањић, одрастао је у окружењу у којем су моћ и углед били подразумевани. Као син великог жупана Стефана Немање, имао је пред собом пут власти и сигурности. Ипак, још у младости у њему се јавила потреба да разуме смисао живота дубље од онога што су му нудили дворови и титуле. Растко није осећао да му је свет који га окружује довољан. У њему се развијала свест да човек не живи само за себе, већ да има обавезу према другима.

Његов одлазак на Свету Гору често се тумачи као напуштање завичаја, али у суштини представља његово најдубље приближавање отаџбини. У манастирској тишини, далеко од

спољашњег сјаја и политичких борби, Растко постаје Сава. Тамо, где се живот одвијао у молитви и раду, научио је да слуша и разуме.

Управо у тој тишини обликовала се његова мисао о служењу народу и очувању његовог идентитета.

Боравак у манастиру Хиландару имао је пресудан значај за Савино схватање завичаја. Далеко од Србије, јасније је сагледао њене потребе и слабости.

Разумео је да народ без духовног ослонаца, без писмености и уређеног поретка, лако може изгубити себе. Његова

љубав према отаџбини тада је добила јасан циљ. Желео је да Србији обезбеди темеље који ће је одржати и у временима нестабилности и искушења.

Када се вратио у Србију, Сава није дошао као неко ко захтева власт или признање. Вратио се као неко ко осећа одговорност. Његово деловање било је обележено стрпљењем, мудрошћу и дубоким разумевањем људских односа. Мирење завађене браће није било само породично питање, већ симбол борбе против раздора који слаби народ. Сава је схватао да завичај не може опстати ако у њему нема слоге. Његов рад међу народом био је тих, али снажан. Учио је људе вери, али и поштењу, реду и међусобном поштовању. Његове поуке

нису биле удаљене од свакодневног живота. Напротив, биле су усмерене управо на њега. Сава је разумео да се љубав према отаџбини не показује великим речима, већ бригом о сваком човеку, јер народ чине људи, а не границе.

Посебан тренутак у Савином животу, али и у историји српског народа, представља 1219. година, када је изборена аутокефалност Српске Православне Цркве. Тим чином Србија је добила духовну самосталност и право да сама уређује свој верски и културни живот. То није била само црквена победа, већ потврда идентитета једног народа. Светитељ Сава је тиме својој отаџбини дао снагу која не зависи од пролазних политичких околности и историјских промена.

Важно је истаћи да Свети Сава није идеализовао свој народ. Видео је његове слабости, несугласице и грешке, али га је управо због тога још више волео. Његова величина огледа се у спремности да се суочи са проблемима, а не да од њих окрене главу. Учио је праштању, јер је знао да без праштања нема заједништва. Учио је скромности, јер је схватао да охолост разара и појединца и народ.

Савина љубав према завичају није била краткотрајни занос, већ трајно опредељење. Она се није завршила његовим животом, већ се наставила кроз векове. Његово име постало је симбол знања, духовности и образовања. Није случајно што се Свети Сава везује за школе, јер је веровао да се народ чува кроз васпитање и образовање младих нараштаја.

У савременом свету, Светитељев пример добија још дубље значење. У времену у којем се често заборавља шта значи имати корене, његова тиха посвећеност подсећа нас да се завичај не брани буком, већ истрајношћу и одговорношћу. Његов живот нас учи да права љубав према отаџбини не тражи признања,

већ спремност да се истраје у ономе што је исправно.

Говорећи о Светом Сави данас, немогуће је не запитати се колико смо спремни да завичај носимо у срцу, а не само у речима. Његов пример нас обавезује да размишљамо о ономе што остављамо будућим генерацијама. Завичај није само наслеђе које примамо, већ завет који смо обавезни да сачувамо.

Свети Сава није само историјска личност. Он је трајна вредност. Његова љубав према отаџбини и данас живи у сваком покушају да се сачува достојанство, у сваком напору да се разуме други и у свакој одлуци да се остане веран сопственим коренима. Докле год постоји та свест, завичај неће бити само успомена. Биће жива веза између прошлости, садашњости и будућности, баш онако како ју је Свети Сава носио у свом срцу.

Емилија Златковић Г32, ЕГШ „Никола Тесла“

СВЕТОСАВСКА СВИТА У АРАНЂЕЛОВЦУ

Дана 25. јануара 2026. године, Основна школа „Свети Сава“ из Аранђеловца је на посебан и свечан начин обележила своју школску славу – Светог Саву, првог српског Архиепископа. Ученици свих разреда, заједно са својим учитељима и наставницима, са благословом Његовог високопреосвештенства Архиепископа крагујевачког и Митрополитита шумадијског Господина Јована, под вођством директорке школе Милице Јовановић и вероучитеља Војина Милосављевића, традиционално су припремили и извели манифестацију поводом Савиндана, названу „Светосавска свита“.

У овом јединственом догађају учествовао је велики број ученика, који су у костимима витезова и са упаљеним бакљама прошли главном улицом Аранђеловца. Уз свечано појање химне Светом Сави, литија се упутила ка парку Буковичке бање, где је на отвореној сцени одржан централни део прославе. Ове године су учешће на овој свечаности узели и ученици из других Основних школа на територији Аранђеловца.

На централној свечаности окупљенима се прво обратила директорка ОШ „Свети Сава“, која је поздравила све присутне и захвалила се на подршци. Након тога, Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Господин Јован честитао је празник и школску славу Светог Саву, нагласивши да нас Свети Сава све позива на мир који нам је неопходан и у души и у народу, и да без њега нисмо у могућности да напредујемо духовно.

„Светосавска свита“ се већ годинама организује уз подршку Општине Аранђеловац, а додатну подршку пружају Коњички клуб Аранђеловца, Витешко удружење „Свибор“, као и бројни привредници из Аранђеловца и околине.

Немања Искић, протонамесник

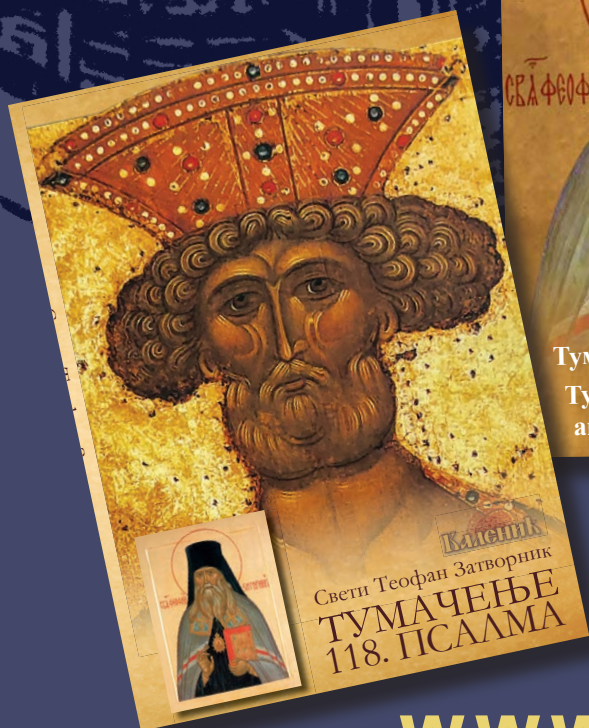
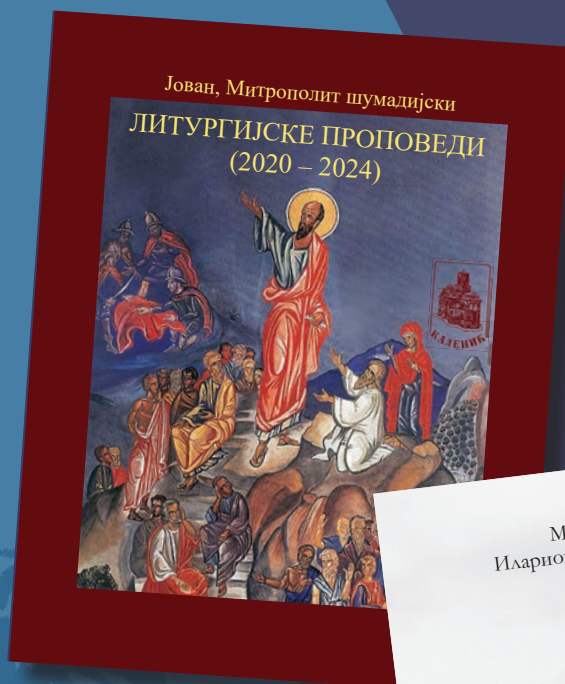

Прослава Светог Саве у Епархији шумадинској

НОВА ИЗДАЊА ИЗДАВАЧКЕ УСТАНОВЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

www.kalenic.rs
www.eparhija.com